

DROOM FREUD

geel = niet samengevat in dit document

- 1887-1904 Briefen Fliess & 1895 Entwurf Psychologie
- 1899 'Eine erfüllte Traumahnung', G.W., 17, 21.
- 1900 *De Traumdeutung*, Vienna. G.W., 2-3
- 1901 *Über den Traum*, Wiesbaden. G.W., 2-3, 643
- 1901 *Psychopathologie Alltagslebens*
- 1905 *Der Witz*
- 1907 *Der Wahn und die Träume in W. Jensens 'Gradiva'*, G.W., 7, 31.
- 1910 'Typisches Beispiel eines verkappten Ödipustraumes', G.W 2-3, 404
- 1910 Zukünftigen Chancen Psychoanalytische Psychotherapie
- 1910 über den Gegensinn der Urwörter
- 1911 'Nachträge zur Traumdeutung', G.W., 2-3, 365 ff.
- 1911 'Die Handhabung der Traumdeutung in der Psychoanalyse', G.W., 8, 350
- 1911 Träume im Folklore
- 1911 Formulierungen über die zwei Prinzipien des psychischen Geschehens
- 1913 'Ein Traum als Beweismittel' G.W., 10, 12.
- 1913 'Marchenstoffe in Traumen' G.W., 10, 2.
- 1913 'Erfahrungen und Beispiele aus der analytischen Praxis', G.W., 10
- 1913 'Kindheitstraume mit spezieller Bedeutung'
- 1914 'Darstellungen der "grossen Leistung" im Traume', G.W., 2-3, 416.
- 1914 Zur Einführung des Narzissmus
- 1915 'Metapsychologische Ergänzung zur Traumlehre', G.W., 10, 412.
- 1916/1917 Vorlesung 5. Traum: Schwierigkeiten und ersten Annäherungen
- 1916/1917 Vorlesung 6 Voraussetzungen und Technik der Deutung
- 1916/1917 Vorlesung 7 Manifeste Trauminhalt und latente Gedanken
- 1916/1917 Vorlesung 8 Kinderträume
- 1916/1917 Vorlesung 9 Traumzensur
- 1916/1917 Vorlesung 10 Symbolik im Traum
- 1916/1917 Vorlesung 11 Traumarbeit
- 1916/1917 Vorlesung 12 Traumbeispielen Analyse
- 1916/1917 Vorlesung 13 archaische Züge und Infantilismus des Traumes
- 1916/1917 Vorlesung 14 Wunscherfüllung im Traum
- 1916/1917 Vorlesung 15 Unsicherheiten und Kritiken

- 1917 Das Tabu der Virginität
- 1919 Jenseits Lustprinzips
- 1920 'Ergänzungen zur Traumlehre'
- 1921 'Traum und Telepathie', G.W., **13**, 165
- 1922 'Bemerkungen zur Theorie und Praxis der Traumdeutung', G.W., **13**,
- 1922 Neurotische Mechanismen bei Eifersucht, Paranoia und Homosexualität
- 1923 Josef Popper-Lynkeus und die Theorie des Traumes' C.W., **13**, 357
- 1925 'Einige Nachträge zum Ganzen der Traumdeutung' G.W., **1**, 561.
- 1925 Die Verneinung
- 1929 Lettre à Maxime Leroy über einen Traum des Cartesius. W., **14**, 558.
- 1932 Meine Berührung mit Josef Popper-Lynkeus
- 1933 Neue Folge Vorlesungen
 - XXIX Revision der Traumlehre
 - XXX Traum & Okkultismus

gevalsstudies

- 1900 Dora
- 1909 Hans
- 1909 Rattenman
- 1911 Schreber
- **droom dat oude ziekte is teruggekomen**
- 1914 Wolfenman
- 1920 Homoseksuele

BRIEVEN FLIESS 1887-1902

Voordien

- angstneurose
En de herschikking van de psychoneurosen (Abwehr (& gecensureerde Sehnsucht)
- realiteit van seksuele verleiding kind
probleem met hysterie
 - vanuit hysterie naar droom (afweer)
 - vanuit droom naar hysterie (wensvervulling)

nadien

- Hysterie en droom
- Sexualtheorie

--/03-04/95

affaire Emma Eckstein (model voor Irma-droom)

- Freud liet haar door Fliess opereren (neus?)
- Emma stopt niet met bloeden
maar gedraagt zich 'moedig': "voilà, het sterke geslacht"
- Freud vertrekt van de hypothese van hysterie
- Begint echter stinken – verontruste Freud laat nog es checken
ontdekken Lapsus Fliess die gaas in neusholte laat zitten
- Freud wordt slecht als hij dat ziet verwijderen en Emma ziet (we hebben haar onrecht aangedaan:
mijn hypothese hysterie + jouw lapsus) – maar probeert Fliess toch te verontschuldigen
- Emma blijft zowel Freud als Fliess respecteren (Freud zelfs voor rest van zijn leven)
- Gaat echter weer slechter
 - Hysterische aanvallen 's nachts – Neubildungen von Hysterie
therapie Freud
 - weer bloeden
 - Freud sehr erschüttert
 - Freud wil niet meer dat Fliess naar hartproblemen (roken!!) informeert
= einde sujet supposé savoir
 - Irmadroom (24/07/95) = uitvinding PA
 - 1 jaar later (--/04/96 - --01/97) verrassende uitleg
die Fliess moet gelijk geven én Freuds theorie over hysterie vanuit droom moet bevestigen
bloedingen zijn hysterisch: sie blutet aus Sehnsucht – Wunschblutungen
 - beantwoorden aan Fliess' Sexualterminen – maar Freud kan die niet lospeuteren
 - hele kinder- en pubergeschiedenis van neusbloedingen, nog voor die operatie
 - fantasieën ivm bloeden
 - bloeding zelfs als overdrachtsmanifestatie – om Freuds liefde te bekomen
 - Sehnsucht wordt zelfs hoofdkaraktertrek van de hysterie (27/10/97)
later Sehnsucht vervangen door Wunsch bij hysterie (naar model van droom)

24/07/95

Irmadroom – die Freud meteen analyseert
reactie op affaire Emma Eckstein
(begin PA??)

23/09/95

droom vormt komische bevestiging dat droom = Wunscherfüllung

25/09/95 Entwurf

- Slaap
 - Primair proces tijdens slaap én tijdens psychoneurosen
 - Kenmerken slaap – die maken dat primair proces daarin zijn kans krijgt:
 - *Ichentladung*
maar niet volledig
 - *Motorische (Willens)Lähmung*
 - Afsluiten van afsluitbare *Sinnesorganen*
tegengesteld aan mechanisme *Aufmerksamkeit*
- Droom
 - Primair proces tijdens slaap
 - Kenmerken droom
 - *Motorische Abführ gelähmt*
maar beweging niet uitgesloten
 - *Sinnlose Verknüpfungen* – door associatiedwang
cf. komische voorbeelden tijdens wake
aanslag tijdens parlementsitzing – toevallig toehoorder denkt dat dit bijval voor bijzonder goed pleidooi is
 - Hallucinatorische *Vorstellungen* – wekken *Bewusstsein* – worden geloofd (*Glauben*)
 - mogelijke verklaringen
 - Bewusstsein van droom discontinu
dus Ubw
 - Mittelglieder verdwenen – door Verschiebung Quantität
Bv Irmadroom
 - A = Irma injectie met Propyl (manifeste droom) ...
 - ... C = formule Trimethylamine (manifeste droom)
verdichting van
 - B = seksuele chemietheorie Fliess (ontbrekende Mittelglied – echte referentie)
 - D = seksuele etiologie hysterie of theorie Freud (ablenkende Vorstellung)
 - Echter niet Quantität beslist over bewustzijn
 - Zweck en Sinn van droom = Wunscherfüllung
maar niet als dusdanig erkend doordat Lustentbindung te gering is
 - Moeilijk herinnerbaar – weinig impact
doordat droom enkel oude Bahnungen opnieuw bezet, geen nieuwe Bahnungen
 - Bewustzijn mogelijk (lucide droom??)
 - Bewusstsein ≠ Ich
 - Primair proces ≠ Ubw

02/11/96

duidelijke (nett) droom

zin geschreven op plakaat: es wird gebeten die Augen zuzudrücken

- na begrafenis (in TD: voor begrafenis)
dood van 'ouwe' heeft mij zeer ergriffen
- dubbelzinnig
 - plicht jegens doden nakomen: nl ogen sluiten
 - alsof ik dat niet gedaan zou hebben: oogje dichtgeknepen
- zelfverwijt overlevende proberen af te schudden

28/04/97

droom over Fliess

ziet adres Fliess op telegram: via casa **Secerno** Venedig (in TD)

- anlass Tag: ik ken je adres niet in Venetië
- wensvulling: adres toch te weten gekomen
dus vanuit Ärger tov nalatige Fliess

02/05/97 MS L

droom man: brengt vrouw mee naar huis – verhaftet want kind vermoord (in TD)

- vroegere abortus
- coïtus interruptus met angst als gevolg
die angst als droommateriaal

16/05/97

begint met Bearbeitung van droom

voelt zich zeker – niemand raadde tot nu toe de Sinn van droom nl Wunscherfüllung

31/05/97

- droom 1 (niet in TD?? – cf. ook droom vrouw niet in TD, op aanraden van Fliess!!)
überzärtliche gevoelens voor oudste dochter Mathilde – die Hella noemt
 - dagrest
Mathilde geweend om nederlaag Grieken=Hellas
 - wens
een vader als Urheber van de neurose op heterdaad betrappen (verleidingstheorie)
en dus einde theoretische twijfel ivm etiologie hysterie
- droom 2 (in TD)
ik spurt weinig bekleidet trap op –plo ts Frauenzimmer – gelähmt met erotische opwinding
 - dagrest
effectief zonder kraag en manchetten op buitentrap in het donker
 - wens
exhibitionistische wens bevredigd door die verlamming

07/07/97

- sukkelt met neurosenleer – oa twijfel over rol vade
Traumerklärung is das Gefestigste – Freud haalt daar zijn zekerheid
- Typische droom
ongekleed – schaamte en angst – vreemden
 - wensvervulling
niemand lijkt dat te merken of neemt daar aanstoot aan
 - vanuit kindere Exhibitionisme
 - verkeerd gehoord in sprookje van “Kleren van de Keizer”
cf. verkeerde duiding droom door Ich

14/08/97

Freud als zijn eigen hoofdpiënt (autoanalyse)

- Meine kleine durch die Arbeit (autoanalyse??) sehr gehobene Hysterie
 - bepaalt Freuds Stimmung: die analyse is zwaarder dan om het even welke piënt
 - verlamt zijn vermogen om de inzichten uit te werken
- toch ein Stück weiter gelöst.

21/09/97

in de Sturz aller Werte (theorie hysterie) blijven 2 zekerheden overeind

- de psychologische droomtheorie
- de metapsychologische Entwurf

03/10/97

- autoanalyse via dromen
 - weet altijd waar volgende nacht over zal over verder gedroomd worden
 - Gedanken
 - Alte (vader)
geen actieve rol gespeeld (verleiding)
 - Kindermeid = oud lelijk maar slim wijf
Urheberin
 - Hemel / hel vertellingen
 - Hoog gedacht van mij – geeft middelen om te leven
 - Moeder
naakt gezien op reis en dus libido ontwaakt (2 – 2 ½ jaar)
 - Broer (1j jonger)
 - gestorven paar maand oud – doodgewenst (jaloerie) – kiem van zelfverwijt
 - basis intense neurotische vriendschap
 - Neef (1j ouder = zoon van oudste broer!!)
 - samen stout – van 1j-14j
 - basis intense neurotische vriendschap
 - maar nog altijd onopgelost hysterisch symptoom = Reisangst
 - droom (in TD??)
kindermeisje leert mij seksuele – echter ungeschickt – scheldt mij uit
ziet kleine dierenschedel
wast mij in rood water waarin ze zichzelf ook had gewassen
doet mij geld (Zehner) stelen
 - dagrest
onvermogen als therapeut (hysterie)
 - wens
 - zoals ik haar betaal voor slechte behandeling, betalen patiënten mij voor slechte behandeling
 - dierenschedel = verklaring (voor hysterie)
 - controle (15/10/97) bij moeder
kindermeisje heeft effectief gestolen – en werd eingekastelt (term van broer, die naar politie ging)
 - herinnering aan scene
broer moet kast opendoen om te tonen dat moeder daar niet in zit
 - Oedipuscomplex ontdekt in autoanalyse – via dromen
 - Verliebtheit op moeder
 - Eifersucht tov vader
- In die Realität gezogene Traumerfüllung
daarvoor schaudert iedereen terug met ganzen Betrag der Verdrängung

31/10/97

Anna Freud (1 ½ j) spreekt in slaap = droom?

Erdbeer, Hochbeer, Eierspeis, Papp (afroepen Speisezettel) (in TD – maar met naam in droom!!)

- Dagrest
overgeven na teveel aardbeien eten – en dus gaan slapen zonder eten
- Directe wensvervulling

03/12/97

droom

ik ben in Rome – verwonderd over Duitstalige opschriften overal

- Dagrest
Fliess wil niet naar Rome, maar naar Praag
- Wens
in Praag wenst men Duitse opschriften – dus wens vervuld

04/01/98

woeste dromen in autoanalyse

30/01/98

Stimmungswechsel door zelfanalyse via dromen

09/02/98

- Fechner
Traumvorgang spielt auf einem anderen psychischen Terrain
 - exemplarisch schönen Traum (Martha-droom??) – cf. Traummuster
 - die Freud terugvraagt
 - bedankt Fliess in elk geval voor terugzending op 23/02/98
 - Freud vernietigt die brief in 1908
- Cf. Marie-Bonaparte koopt in 1936 al Freuds brieven van Fliess' weduwe Ida
Freud wijst haar er in 1937 zelf op dat brief ontbreekt met analyse van Martha-droom (13/02/98??)

10/03/98

theorie wensvervulling = psychologie van droom

maar nog niet de metapsychologie = psychologie die aan gene zijde van het bewustzijn voert

24/03/98

- angstdroom vanuit somatische Reize
- eerst mijn eigendom (droom = wensvervulling) uitwerken – en dan pas de literatuur bestuderen en ervoor plaatsen

18/05/98

ontspannend werken aan TD na al die Hysteriquälerei

09/06/98

- moeilijk psychologie (nieuw) van droom bevattelijk voor te stellen (oa verhouding 2 denksystemen blijft fragmentair (in TD altijd verwijzend naar neurosenpsychologie, op dat punt)
- Martha-droom is verdammt
kritiek Fliess op Martha-droom – raad af om die te publiceren
 - Freud zelf alle Schamgefühl verloren
maar Schöne Traum = indiscreet
Waar heb je je aan gestoord? Waardoor ben ik vatbaar voor critici ad hominem?
want dat moet ook uit die Ersatzdroom
 - Freuds angst (dokter)
 - Martha (seksuele)
 - Dalles (armoede, in het Jiddisch)
 - Vaterlandslosigkeit (politiek oa antisemitisme)
 - Spijtig – vind geen betere Ersatz

20/06/98

- rouw om de verloren droom (Martha-droom)
- Ersatzdroom: huis dat instort
ook niet bruikbaar wegens politieke achtergrond (staat = huis, Vaterlandslosigkeit)

23/10/98

geraakt niet verder met droom – dubbele Lücke

- in de psychologie (wensvervulling)
- in das zu Grunde analysierte Beispiel (Irma-droom reeds? En dus niet meer Martha-droom??)
(cf. Nabel)

07/12/98

Ödigkeit van droomliteratuur (Autoren)

03/01/99

probleem hysterie oplossen via droom (wensvervulling!! Sehnsucht)

psychische Vorgang=proces in droom zo voorstellen dat dit meteen ook het proces bij de hysterie is

19/02/99

hysterische aanval (elk neurotische Ergebnis) is wensvervulling – net zoals droom

- droom
slechts 1 wens
 - wensvervulling van verdrongen gedachte
 - los van realiteit
- hysterisch symptoom
wensvervulling = compromis
 - verdrongene
 - verdringendeneemt de vorm aan van zelfbestraffing

09/06/99

introductie 2de wens in droom

droom = vervulling van de wens om te slapen – dromen om niet te moeten ontwaken

16/06/99

Betäubung door teveel over droom te lezen (Autoren)

22/07/99

Verwicklung 2 wensen

- onderdrukte wens
- wens om te slapen

01/08/99

grossen von Dir gestrickenen Traum (niet Irma-droom maar Martha-droom)

06/08/99

- structuur Traumdeutung = Spaziergangsphantasie
 - duister woud van de bestaande literatuur (Autoren)
 - geheime holle weg (Traummuster = Irmadroom – Sonderbarkeiten, Details, Indiskretionen, schlechten Witzen)
 - plotse hoogvlakte met weids vergezicht: "waar wil u nu naartoe?"
- discretie
niets persoonlijk seksueels (wel in geschrapte Martha-droom?? – niet meer in Irmadroom!!)
- Traumdeutung = Egyptisch droomboek (rebus, hiërogliefen)
- hongerdromen kinderen cf. Anna over eten
= Grössensucht
 - willen doen zoals papa
 - nooit genoeg, geen enkele herhaling voldoet
maathouden is het moeilijkste (cf. neurosen ook)

27/08/99

überflüssiger Subjektivität wirst Du noch einige Male auszustreichen haben
(cf. Martha-droom)

09/11/99

iets in TD moet je afkeer gewekt hebben (abgestossen)

- Martha-droom???
- zu witzig??? (obsценiteit)

11/09/99

stijl dromen = witzelende bildersuchende Umschreibungen
zu witzig, unausstehlich witzig, scheinbare witz
doordat weg versperd word
(verwijst naar theorie van Witzigen en Komischen)

21/09/99

absurde dromen

- hoofdbestanddeel van de Deutungsleistung
- erstaunlich hoeveel Fliess voorkomt
kritiek tov autoriteit!!! Cf. non vixit = Freud content dat hij Fliess overleefde (in TD)

11/10/99

na de droomtheorie komt de Sexualtheorie (3 Abhandlungen)

- neurosentheorie (Abwehr)
- droomtheorie (Wunscherfüllung)
- Sexualtheorie (perverse kindertijd)

05/11/99

Ahnungsträume (cf. eine erfüllte Traumahnung??)

12/11/99

fouten in TD = Verschiebungen, Symptomen (lapsussen)

- Vader Hannibal: Marburg ipv Marbach
- Geboorteplaats Schiller: Hasdrubal ipv Hamilkar

23/03/00

TD = Traumkind

Troost van dit boek te kunnen nalaten

12/06/00

fantasie van gedenkplaat aan Belle-Vue

“hier onthulde zich op 24 juli 1895 aan Sigmund Freud het geheim van de droom”
eerste droom waar formule (wensvervulling) opging
(verwijzing naar analyse van Irma-droom)

25/01/01

Dora = Traum und Hysterie

Subtielste dat Freud tot dan schreef

Van de droom naar de hysterie, toepassing droomtheorie op hysterie

11/03/02

Freud geraakt niet benoemd (antisemitisme) – en begint eindelijk te lobbyen bij minister

Fantasie van eindelijk alle succes

Rol van de seksualiteit door hare majesteit ambtelijk erkend, het belang van de droom door de ministerraad bekrachtigd en de noodzaak aan een psychoanalytische therapie met een 2/3 meerderheid door het parlement geraakt

ERFÜLLTE TRAUMAHNUNG

PROPETHISCHE TRAUM

1899

- Profetische droom = Ahnung=vermoeden in droom gaat later in vervulling
 - B droomt dat ze huisarts/vriend Dr. K op bepaalde plaats ontmoet
 - Volgende dag ontmoet ze hem effectief op die plaats
- Duiding Freud
 - Ontmoet huisarts Dr. K
 - Overtuigd dat ze vorige nacht gedroomd heeft dat ze huisarts Dr. K daar ontmoette kern van waarheid: niet gedroomd van huisarts Dr. K maar van advocaat Dr. K
 - tijdens ziekte van man leerde B twee dr. K's kennen – die vrienden werden
 - Huisarts Dr. K
 - Advocaat Dr. K – waarop ze verliefd wordt, maar daar komt niets van herinnering aan Zusammentreffen: Sehnsucht naar advocaat Dr. K – en die belt aan!! (in alle liefdeshistoires zo!!)
 - weer Sehnsucht naar advocaat Dr. K – maar die komt niet en dus valt ze in droom terug op dat vroegere Zusammentreffen met advocaat Dr. K
 - censuur op die droom
 - de dag erop ontmoet B huisarts Dr. K
 - huisarts Dr. K komt ipv advocaat Dr. K – als indifferente Deckperson enkel dit soort nachträgliche Traumschöpfung maakt profetische droom mogelijk

ÜBER DEN TRAUM

1901

soort samenvatting van TD
op aandringen van Fliess – tegen Freuds zin

- **nieuwe modeldroom**
 - cf. serie – verder weg van eigen vrouw (censuur door Fliess) – maar die blijft doorschermen:
 - Martha-droom = exemplarisch schönen Traum
 - Irma-droom = Traummuster
 - Frau E.L. = Traumbeispiel
 - Dagrest
 - Triviale aanleiding: Vriend trakteert op gratis taxirit
 - Betekenisvolle aanleiding: veel geld uitgegeven voor gezondheid geliefd familielid (liefde die veel kost)
 - Droomtekst Frau E.L.
 - Gezelschap aan table d'hôte
 - Frau E.L.
 - Legt hand op mijn knie Freud → ik verwijder
 - Zegt dat ik schone ogen heb → ik zie onduidelijk 2 ogen (tekening? Contour brilleglazen?)
 - Latente gedachten
 - ik krijg nooit iets gratis (umsonst) – alles **kost** mij
 - Schrik om geen geld genoeg te hebben in taxi (vriend trakteert)
 - Schulden bij vriend oogarts – die hij probeert af te lossen met antieke schaal (met ogen tegen het boze oog)
 - Gedachten aan Martha
 - Ergernis omdat ze niet gereserveerd genoeg is op restaurant tov andere koppels
 - Handjes houden onder tafel tijdens verloving
 - Belangrijke scène tijdens verloving – die voor hele dag Entzweiung zorgde (jaloezie Freud???)
 - Dochter wil niet proeven aan spinazie (proeven = **kosten**)
 - Droomwens (verdrongen én infantiel)
 - Ik wil ook eens kosteloze liefde ...
 - ... en dus heb ik spijt van al dat geld voor de gezondheid van geliefd familielid
 - Traumarbeit

- Traumarbeit
 - Omkeringen in tegendeel
 - Martha bezig met andere mensen aan tafel → Frau E.L. bezig met Freud
 - ik krijg nooit iets umsonst → Jij krijgt alles voor je mooie ogen
 - Verdichtung
 - makkelijkste manier om 2 Traumgedanken die niets gemeen hebben toch te koppelen van allebei de sprachliche Ausdruck veranderen zodat die dichter bij elkaar komen – en ze uiteindelijk zelfs samenkomen in een zweideutig woord (Wortbrücke = Knotenpunkt = Wechsel tot verdrongen gedachten = Signifiant)
 - “ook eens iets umsonst krijgen” → “ook eens iets dat niets kost”
 - “spinazie opeten” → “spinazie kosten=proeven”
 - Mischgebilde

door te zoeken naar een gemeinsame X, in welcher Hinsicht ze gelijk zijn (cf. einziger Zug of trait unaire??)
 - Overdeterminering van elk manifest element door verschillende Gedanken
 - Verschiebung
 - Psychische Intensität wordt verschoven = Umwertung der psychischen Wertigkeiten
Wat belangrijk (psychische intensiteit) is in Gedanken kan in tekst indifferent of gleichgütig zijn – en omgekeerd
 - Psychische intensität zet zich om in sinnliche Lebhaftigkeit – waardoor men denkt dat wat het duidelijkst in beeld is ook het belangrijkste is, dat is echter fout: onduidelijk element is vaak directe afstammeling van het verdrongene (meest intense)
Cf. Beispieltraum
meest intense: ik wil liefde die niets kost → meest intense: vrouw die avances maakt
 - Darstellbarkeit
 - Secundaire bewerking
- **Traumarbeit & symboliek**
 - Rücksicht auf Darstellbarkeit / anschauliche Zurichtung des Materials
 - Droom combineert brokstukken van beelden
 - Maar Droom is toch vaak ook gebaseerd op kinderherinnering (visueel sterk)
 - Verschiebung
 - Belangrijkste mechanisme (niet alleen in droom, maar vooral ook bij psychopathologie (hysterie etc) en psychopathologie des alltagslebens (lapsussen etc))
 - Verdichtung + Verschiebung vaak gecombineerd
cf. Irmadroom: Propylen in tekst – vanwaar? Mittelvorstellung of compromis tussen
 - Amylen (Fliess' sexualchemie)
 - Propyläen (bezoek München)
 - Rücksicht auf Verständlichkeit
oa door droom vanuit kant en klare dagdromen te herinneren
 - Symboliek
 - van de infantiele seksualiteit
 - gebaseerd op Sprachgebrauch (individueel en collectief)
 - telkens wanneer vrije associatie faalt

Droom = wensvervulling

- Kinderen
 - droom = onverhulde wensvervulling
 - nieuw voorbeeld:
kinderen willen groot zijn – bed benadrukt klein zijn – en dus droomt klein kind in veel te groot bed dat het zo groot is dat het zelfs niet in dat bed meer kan
- volwassenen
 - cf. gemakkelijksdromen
 - echter: achter de directe infantiele wensvervulling schuilt nog altijd een andere Sinn (wensvervulling) – referentie naar infantiele seks waardoor bv eten in droom bij honger nog een andere betekenis heeft???
 - angstdroom
= onverhulde of onvoldoende verhulde vervulling van verdrongen wens
 - droom met pijnlijke inhoud die echter niet zo ervaren wordt
= goed verhulde vervulling van verdrongen wens
- **droom = hoeder van de slaap**
cf. nachtwaker
 - bewaakt de slaap
probeert alle storingen op te lossen – via droom = verhulde vervulling van verdrongen wens
 - doet ontwaken
als hij daar niet in slaagt – droom = onverhulde vervulling van verdrongen wens dreigt

BRUCHSTÜCK EINER HYSTERIE-ANALYSE (DORA)

1901

eerste titel: TRAUM UND HYSTERIE

cf. verandering techniek

- vroeger:
 - direct vanuit hysterisch symptoom
 - ene symptoom na andere verhelderen
- nu:
 - niet meer vanuit symptoom – maar vanuit oppervlakte, vanuit wat pt zelf aan denkt = VA
oa vanuit dromen
 - dromen = Ubw denken/processen
 - techniek van therapie gebaseerd op techniek droomduiding
 - bekommt zo stukken en brokken van wat bijdraagt tot Symptomlösung

zeer korte PA

ten tijde van TD

paar weken na einde neergeschreven – maar nog 4 jaar gewacht om te publiceren

- 1ste gesprek (zomer 1898)
 - verplicht door
 - vader hoest en aphonie (heesheid)
 - na 1ste kus MrK
- 3 sessies in 3 maand (eind 1900)
 - verplicht door vader
 - Verstimmung en onverdraagzaam tov vader
 - na brief met zelfmoorddreiging
- 3 sessies (van paar uur!!)
 - sessie I
 - Krankheitszustand
 - droom 1
 - sessie II
droom 2
 - sessie III
Dora geeft Freud de bons
- nagesprek (1902)

I. KRANKHEITSZUSTAND

techniek van overdrachtsinterpretatie

dialectische omkeringen=renversements

cf. mijn commentaar op Lacans "Intervention sur le transfert"

techniek van symptomen interpreteren

vanuit kinderherinneringen en oedipuscomplex

- aanmeldingssymptomen
psychisch
 - Verstimmung
 - onverdraagzaamheid tov vader
- somatische symptomen
conversies
 - maagpijn
 - hoest met stemverlies (bij duimzuigster)
duimzuigster

II. ERSTE TRAUM

- **Dora komt zelf met terugkerende droom**
 - Begonnen na kus van MrK
intentie om te vertrekken
 - Nu dus ook weer – in overdracht op Freud
ook intentie om te vertrekken
echter nooit exacte herhaling – altijd andere details, door nieuwe actualiteit – welke hier??
- **Manifeste tekst**
huis brandt / vader wekt / moeder wil nog Schmuckkästchen (juwelendoosje) redden / vader kwaad:
ik laat mijn kinderen niet in brand voor je Schmuckkästchen / snel trap af / wakker
- **Latente gedachten & infantiele wens**
 - Brandgevaar
 - Schrik vader voor gevolgen brand (moeder sluit thuis deuren / houten huisje MrK&MvrK)
“er kan iets gebeuren, waardoor men naar buiten moet” = S
 - Actueel: kinderen blijven in brand
 - Infantiel: bedplassen of bed nass maken na 6j (dat dus is omgekeerd)
 - Freud uitgebreid over
 - vanuit Kindermasturbation – symptoom maagkrampen na stop masturbatie
 - link tot moeder die door schuld vader fluor albus of Katarrh krijgt
 - nass = S
 - Katarrh moeder
 - Moeder weigert oorbellen (Tropfen=druppel) van vader
 - Vader aan bed
 - Actueel
MrK stond plots aan mijn bed (deur kon niet op slot, hij verborg sleutel)
Vorsatz=intentie om zo snel mogelijk met vader te vertrekken
droomt droom zo lang ze nog niet vertrokken is
 - Infantiel
Vanuit bedplassen of bed nass maken
 - Schmuckkästchen redden
 - Moeder wil niet dat Schmuckkästchen verbrandt = weigert seks tov vader
 - cf. ruzies ivm Schmuck: ma wil armband, pa brengt Tropfen=oorbellen mee, ma zegt dat die Tropfen dat maar aan Ander moet geven
Tropfen = S
 - link met Schmuckkästchen = maagdelijkheid
 - maar ook link met nass en de Vorstellungskreis daar rond
 - D wil zelf wel Schmuck (Tropfen) van vader aannemen
 - MrK gaf D Schmuckkästchen
 - Dora hield vroeger van Schmuck
 - verdrongen verlangen Dora naar MrK: haar Schmuckkästchen voor het zijne
 - terug verdringen
 - mijn Schmuckkästchen (vagina) loopt gevaar door schuld vader
 - omkering in tegendeel: vader redt van dat seksueel gevaar = ouwe liefde voor vader moet je beschermen tegen nieuwe liefde voor Mr
Vader moet mij beschermen zoals toen ik kind was zodat ik niet bedplas of nat word (aan mijn bed komen) = om seksuele brand te blussen
wens om MrK door vader te vervangen
kinderliefde tot vader wakker geroepen om liefde tot MrK te kunnen verdringen

- Rookgeur na ontwaken
 - Rook = S – die wijst op Sehnsucht naar kus van roker
 - Vader rookgeur toen hij haar wekte
 - MrK rookgeur toen hij haar kust
 - Freud – die zei “waar rook is, is vuur=seks”
 - Dora zelf gerookt
 - Nagekomen gedachte na interpretatie
 - meest verdrongen gedachte
cf. Ekel tov verlangde rookgeur
 - komt terug in overdracht = eerste en enige theorie over overdracht
 - positieve overdracht
 - zeer bereidwillig om materiaal te brengen dat Freuds oedipale hypothese (liefde tot vader en MrK) bevestigt – ondanks haar ontkenning daarvan
 - negatieve overdracht
 - schrik/verlangen dat hij haar zou kussen waarop ze droom herhaalt – vanuit intentie te stoppen bij Freud
 - Freud bedenkt achteraf dat hij negatieve overdracht had moeten aanpakken
 - Eerste manier – via X van gelijkenis met MrK
 - iets te weten gekomen over mij dat jouw Zuneigung erzwingt (waardoor je je gedwongen voelt om van mij te houden, zoals tov MrK) – en waardoor je je nu verplicht voelt om afstand te nemen
 - Zou detail X geweest zijn waarachter duidelijk zou worden wat haar bij MrK aantrok
 - Geld?
 - Jaloezie tov andere pte die bij Freud kind aan huis was
 - Tweede manier – via X van Andere van MvrK
homoseksuele (gynäkophile) Liebesregung – die ze elk verraad vergeeft (wat ze dus niet bij mannen doet!!)

III. ZWEITE TRAUM

- **timing**
 - paar weken na 1ste droom
 - betekent einde PA
- **manifeste tekst**
 - onbekende stad / brief moeder: "jij bent hier zonder ons medeweten vertrokken, dus niet geschreven dat vader ziek was en nu is hij dood" / als je wil? kan je komen
 - zoeken naar Bahnhof
 - 100 x gevraagd waar is dat – "nog 5 minuten"
 - man in woud – "nog 2 ½ uur" – hij wil meegaan, maar D wil dat niet
 - ziet Bahnhof maar verlamd – met angst
 - weer thuis / meid: "moeder en anderen zijn al naar Friedhof"
- **latente gedachten & wens**
 - vraagt zich af: moest ik zaak met MrK alleen geregeld hebben (cf. Freud: normaal meisje wird allein mit solchen Angelegenheiten fertig = erop ingaan!!)
 - onbekende stad
VA via Bilder=S
 - nachtrag: monument in die stad
foto monument in boek – vraagt moeder waar Schachtel=doos met dat boek is
 - Dresden galerij met beeld van Sixtijnse madonna – 2u in verdroomde bewondering
 - 100x vragen naar Bahnhof = S
 - waar is Bahnhof = vagina?
 - Station
 - Vrouw symbool – soort cherchez La Femme??
 - waar is sleutel = fallus?
 - vader wil cognac om te kunnen slapen – D moet 100x sleutel kast vragen aan moeder
 - D heeft begrepen dat vader niet slaapt door onbevredigd zijn van seksuele verlangen
 - Woud
 - Woud aan meer waar MrK haar kuste
 - defloratie-fantasie
 - Doet denken aan schilderij met bos – waarin nimfen spelen
bos met nimfen = schaambeharing met kleine schaamlippen
 - D moet dus in medische Konversationslexikon=encyclopedie zitten snuisteren hebben (nymfe = labia minora)

- Ik ga rustig naar mijn kamer en lees in een groot boek
 - Nachtrag: nadat Freud zei: je hebt in encyclopedie seksueel zitten neuken!
 - Bevestiging
 - via omkering: angstig om betrap te worden
ook wensvervulling: als vader dood is, kan ik op gemak zitten lezen
 - indirect
geeft toe dat ze blindedarmontsteking (tante) had opgezocht
en na dood tante zelf ook zo een pijn
 - nog een Nachtrag: ik zie mijzelf heel duidelijk trap afgaan
mankt als sequel van blindedarmontsteking = hysterische conversiesymptoom
 - straf voor verboden seksuele lectuur in encyclopedie
 - 9 maanden na kus MrK = bevallingsfantasie ...
... na haar (gewenste) Fehltritt=misstap met MrK
beklaagt zich dus dat ze toen niet verder is gegaan met MrK
- keerpunt in de overdracht:
 - D ontkent niet langer haar liefde voor MrK
 - Freud triomfeert – spreekt zijn bevrediging uit
 - Maar D antwoordt geringschattend: was ist denn da viel herausgekommen
(berg heeft een muis gebaard???)
 - Negatieve overdracht zichtbaar in droom
 - Nog 2u PA te gaan
 - Ongeduld
 - Afwijzing van begeleiding door oudere man naar Bahnhof
alle mannen zijn so abscheulich – dus liever alleen blijven
- Vader gestorven
 - Ziet dat hij er slecht uit ziet
 - Wraakfantasie
ik weg van huis – en vader sterft van Sehnsucht (seksueel verlangen) naar mij
- Als je wil?
 - Uitnodiging MvrK

3 fantasieën = Fassade droom

deel van secundaire bewerking, waardoor droomverhaal samenhangend wordt

- Tov vader én MrK = oedipaal
 - Defloration
 - Entbindung
 - Rache
- Tov Mvr K = diepste verborgen gedachten
Liefde voor MvrK = weissen Körper (cf. Navel Irma-droom???)

WAHN UND TRÄUME IN JENSENS GRADIVA 1907

Jung wijst Freud daarop (publicatie 1903)
Freud schrijft tekst om Jung plezier te doen
Nog veel over gecorrespondeerd

Door Dichter gefabriceerde dromen hebben zijn deuterbar zoals echte dromen
Ook een Sinn / Bedeutung / Absicht / Gesetzen – blijkt na Deutung

Lange samenvatting door Freud

- Waan van archeoloog Norbert Hanold – die als kind verliefd was op zijn overbuurmeisje Zoë Bertgang, maar dat als volwassene verdringt via archeologie en dus verliefd wordt op een vrouw op een Grieks reliëf, die hij omwille van haar mooie manier van lopen “Graiva” (voortschrijdende) noemt (zoals god Mars die naar de oorlog schrijdt)
- de rol van 4 dromen in de ontwikkeling en oplossing van die waan is getrouw Freuds TD
- de manier waarop zijn kindervriendin hem geneest is getrouw Freuds PA therapie
zeer interessant over Zoë als ‘ideale’ therapeute (dubbel!!)
 - belang overdracht (cf. Liebesrezidiv) én ‘tegenoverdracht’ (beide niet als dusdanig benoemd)
 - belang dubbelzinnig spreken en dubbelzinnigheden creëren

1 waan – 4 dromen (3 x herhalende!)

- waan
 - psychiatrie? Geen paranoïde maar hysterische waan / fetisjistische erotomanie? (voet, maar niet echt “zij is verliefd op mij, en dus ...”)
 - verdringing kinderliefde
 - motief verdringing
 - niet gegeven door Jensen
 - wat wordt verdrongen
 - verdringing Gefühle – maar kan enkel via de Vorstellungen die daaraan verbonden zijn
 - terugkeer verdrongene doorheen de verdringende instantie
middel voor verdringing wordt drager van de terugkeer van het verdrongene
 - archeologie verdringt (kinder)liefde → wordt verliefd op stenen beeld
maar waarom staat daarin de voet/gang centraal?
 - Niet uitgelegd door Jensen
 - Hypothese Freud ogv bio Jensen
 - Kinderliefde = Geschwisterähnliche Freundschaft
 - hier suggereert Freud nog niet dat het daarbij om een handicap-fetisj zou gaan
wel in brieven Jung: Spitzfuss? informeert bij Jensen of hij kindervriendinnetje had
dat ziek was en daardoor die handicap zou gehad hebben
 - bezig zijn met Grieks/Latijns verleden verdringt Duitse Bertgang → latijnse naam Gradiva is
gewoon vertaling van Bertgang
 - cf. Rops: asceet verdringt seksuele via kruis → ziet aan het kruis plots blote vrouw ipv
Christus
 - cf. student verdringt seksuele via wiskunde → examen meetkunde vol seksuele allusies
(ivm lichamen)

- cf. ook: door te vluchten levert men zich juist over aan wat men vlucht
 - vlucht voor overbuurmeisje naar Pompeï → ontmoet haar onder niet erkende vorm
 - cf. Oedipus
- waan symptomen (fantasieën + handelingen + discours) = compromis = dubbel gedetermineerd resultaat van een conflict tussen 2 wensen
 - Bw = archeologie (verdringende)
 - Ubw = kinderliefde/kinderwens (verdrongene)

Alles wat hij zegt kan zweideutig/doppelsinnig geïnterpreteerd worden door Zoë
 triomf van de witz = waan en waarheid in dezelfde woorden, uitdrukkingen
- droom 1
 - dag voordien
 - op straat checken of er vrouwen zijn die lopen zoals Gradiva
 - manifeste tekst
 - in Pompeï of dag uitbarsting Vesuvius
 - ziet plots Gradiva lopen en weet plots dat ze in dezelfde stad wonen zonder dat hij dat wist
 - geen angst voor zichzelf maar wel voor Gradiva
 roept / zij kijkt even maar loopt verder / gaat op trappen tempel liggen / gezicht wordt
 marmerwit / onder assen bedolven
 - Traumarbeit op de latente gedachten
 - Wens archeoloog om Vesuvius-uitbarsting meegemaakt te hebben
 - Verschiebung: heden samen in Duitsland (buren) → in verleden samen in Pompeï
 - Omkering: Wil stenen Gradiva in levende Zoë terug veranderen → levende Gradiva
 verandert in steen
 - Fantasie ready-made: Gradiva leefde in Pompeï
 - Angst door onbevredigde=verdrongen libido/wens (angstneurose)
 → soms passende Vorstellungen aan angst gekoppeld
 - Ubw wens
 erbij zijn als geliefde zich neerlegt (voor seks)
 - Effect droom
 - gevoel van werkelijkheid blijft hangen – met 2 nieuwe waanzekerheden
 - Gradiva leefde in Pompeï – effectief, met haar vader naar Pompeï (moet hij dus weten)
 - Gradiva gestorven bij uitbarsting Vesuvius – met gevoel van rouw / Schmerz
 - Ziet Zoë op straat, maar denkt dat het Gradiva is en snelt haar achterna
 - Voelt zich gevangen (zoals kanarie in kooi van Zoë) en vlucht weg van naar Italië –
- droom 2
 - dag voordien
 - last van Duits liefdeskoppel 's nachts (seks) in hotel in Rome
 - manifeste tekst
 - in Pompeï of dag uitbarsting Vesuvius
 - ziet hoe Apollo Venus oppakt en ergens op legt – een kar? die krakend weggrijdt
 - Traumarbeit op de latente gedachten
 - Seksueel verlangen gewekt door Duits koppel
 - Ubw wens
- droom 3
 - dag voordien
 - gezocht en gevonden waar Zoë met vader in Pompeï verblijft (Sole=zon)
 - koopt daar haarspeld van in Vesuvius-uitbarsting omgekomen koppel (fake!)
 - Gesproken met vader Zoë (zoöloog) die hagedissen aan het vangen is

- Gradiva door spleet in muur verdwenen
- “Broer en zus” als nieuwe gasten in hotel (echter koppel vrienden van Zoë)
- manifeste tekst
 - Gradiva zit ergens in de zon / probeert hagedis te vangen: “hou je kalm, Kollegin heeft dat ook zo gedaan”
 - Lachende vogel die hagedis meepikt
- Traumarbeit op de latente gedachten
 - Spot
 - Lacht ze mij uit? Speelt ze spelletje? Zoë heeft effectief gelachen met hem
→ absurde droom + spottende lach vogel die met hagedis (man/fallus) gaat vliegen
 - Zon
 - Zweideutigheid: ontdekking dat Zoë in Sole logeert → Gradiva zit in zon
(cf. Zoë maakt ook dat woordspel: haarspeld ergens in de zon gevonden?)
 - Vaagheid: zeker dat Zoë daar logeert → ergens
 - Hagedis
 - Droomgesprek uit daggesprek (zelf of ander) nl gesprek Norbert met vader van Zoë
vervanging: zoöloog → Kollegin = vrouw sympathiek koppel vrienden van Zoë
die Kollegin had wel succes met hagedissenvangen
 - Dubbelheid hagedis
 - Mannen hebben fallus (bij hun pietje hebben)
mannen vangen (zoals vader én vriendin) → hagedissenvangen (fallus)
 - Girl=phallus
Zoë slanke figuur die door spleet in muur kan verdwijnen → hagedis
 - Haarspeld
 - In herberg del Sole (waar Zoë en vader logeren) haarspeld gekocht
waarvan hij zich graag laat wijsmaken dat ze van koppel komt dat bij Vesuvius-
uitbarsting stierf – en waarvan hij dan de haarspeld van Gradiva maakt
 - Overdracht overtuiging/zekerheid: bij buitenkomen ziet hij bloem die hij Zoë gaf =
bevestiging dat Zoë daar effectief verblijft → beschouwt dat als bevestiging van
echtheid haarspeld
- Ubw wens
verlangen om door geliefde gevangen genomen te worden, zich aan haar te onderwerpen =
passief masochistisch
- Effect droom
Ontwaken mannelijkheid ogv kinderliefde
 - cf. jaloezie op vriend waarmee Gradiva samen stierf
 - cf. slaat naar vlieg op haar hand (zoals in kindertijd)
(omkering van maso-verlangen)
- droom 4
 - dag voordien
 - manifeste tekst
in Pompeï op dag uitbarsting Vesuvius
 - Traumarbeit op de latente gedachten
vergeten – en pas weer herinnerd als hij Gradiva in Pompeï ziet
 - Ubw wens

Jensens verhaal is gebaseerd op echt reliëf

Via Freuds Deutung kreeg dat reliëf de naam “Gradiva”

ANALYSE PHOBIE FÜNFJÄHRIGEN KNABEN KLEINE HANS 1909

4 dromen in aanloop tot ontstaan fobie
na de fobie geen dromen meer, maar enkel 'fantasien' (Ich habe gedacht)

- >3j
grote interesse Wiwimacher (visueel: exhibitionisme / voyeurism)
- 3 ¼ j – 3 ½ j:
vakantie Gmunden
- 3 ½ j:
 - castratiedreiging door moeder (verwijst naar dr. A)
 - geboorte zus Hanna

- 3 $\frac{3}{4}$ j:
 - **droom1**
 “geloofd dat ik in Gmunden ben met Marieke” (249)
 vader vertelt droom aan moeder → Hans corrigeert: “niet met Marieke, helemaal alleen met Marieke”
 - latente gedachten en Traumarbeit
 Gmunden vakantie
 - eerst weinig aan gedacht,
 - maar na verloop van tijd toch fantasieën over speelkameraadjes Gmunden
 - Hans = mama: Berta en Olga zijn mijn kinderen door ooeivaar gebracht (ironie, vanuit twijfel aan ooeivaar)
 - Marieke 13j dochter van verhuurder = mama
 - Strijd tegen jaloezie tov Hanna
 - (Ubw) wens
 jaloezie tov Hanna
 - **droom 2**
 “vriendinnetje helpt plassen” (341)
 - latente gedachten en Traumarbeit
 - wens
 exhibitionistische spelletjes met meisjes
- 4 $\frac{1}{4}$ j:

droom 3 (257, 341-342)

iemand zegt “Wie wil bij mij komen?” / dan zegt iemand: “Ik” / en dan moet die hem pipi doen doen
 vader laat droom nogmaals vertellen: dan zegt iemand → dan zegt zij

 - latente gedachten en Traumarbeit
 - gehoord in pandspel (met vriendinnetjes): “van wie is dit?” / “van mij” / “dan moet jij ...”
 - wil niet meer dat meisjes zijn piemel zien
 - wens
 - exhibitionisme nl piemel tonen aan meisje
- 4 $\frac{3}{4}$ j:
 - **droom R4 = angstdroom** (259, 348, 351)
 - weent “ik heb gedacht dat mama weg was en ik geen mama meer had om te keppen”
 - wens
 Zärtlichkeiten met mama, bij haar in bed slapen
 - latente gedachten en Traumarbeit
 verdringing Sehnsucht transformeert die Sehnsucht tot angst
 leidt tot ängstlich-zärtlichen Gedanken – angstig verlangen naar moeder ()
 angstig 's avonds – hangt aan mama
 zeer weich in bed (“als ik geen mama meer heb” – mama neemt hem dan in bed
 - **begin fobie**
 - wil niet meer buiten, ook niet met mama
 bang dat paard hem zal bijten / bang dat paard in kamer zal komen
 - angst is niet meer in Sehnsucht te veranderen
 - interpretatie van fobie = mama zal verhuizen (wegen/Wägen dem Pferde)

BEMERKUNGEN FALL ZWANGSNEUROSE RATTENMAN 1909

409, 421, 436, 438, 441-443, 447

- dwangvoorstelling = dwanggedachte = dwanggebot
cf. manifeste tekst van droom en dus te duiden zoals droom
- dwangneurotici kennen meestal niet de juiste Wortlaut van hun dwanggedachten
 - opeenvolgende herformuleringen van dwanggedachte zorgen voor Entstellung
cf. Entstellung latente gedachten door Traumarbeit → manifeste tekst = dwanggedachte
 - worden vaak pas duidelijk in de loop van een PA
oa via dromen
 - dromen geven eigentlichen Text van het dwanggebot
 - die echte tekst van de dwanggedachte verschijnt in droom als Rede = iets dat gezegd wordt = auditief
uitzondering op regel dat wat men in droom hoort overdag moet gehoor zijn!!!!
- dwangvoorstelling = dwanggedachte
 - Wortlaut ook onzinnig en unmotiviert – Anschein der Unlösbarkeit
 - Sinn en Halt in het Seelenleben geven via Übersetzung cf. TD
 - Door dwangvoorstellingen qua tijd met andere belevingen van pt in verband te brengen
 - Wanneer eerst verschijnen?
 - Bij welke omstandigheden herhalen ze zich?
- Absurditeit bij dwanggedachte = absurditeit in droom D
 - Honende verzekering gekoppeld aan absurde voorwaarde
Bv. "Ik zal A het geld teruggeven als mijn vader en mijn geliefde kinderen krijgen"
(soort schelden)
 - Absurditeit = hoon tov autoriteit=vader (zoals in droom)
- Dwanggedachte gebaseerd op omkering=tegendeel van infantiele seksuele theorie
 - Foltering met ratten in anus
 - Vanuit infantiele seksuele theorie dat kinderen=ongedierte via anus geboren worden
- Bijgelovigheid dwangneurose
 - Enkel wanneer dwanggedachte overheerst
 - Bv Rattenman gelooft dan in voorspellende dromen
basis van zijn bijgeloof: moeder die vroeger kon voorspellen wanneer ze ziek zou zijn (haar regels!!)
- Droom bevestigt Oedipale interpretatie Freud in de overdracht
 - Interpretatie Freud
Na dood vader - voorstel moeder
 - Laat arme liefde vallen
 - Huw deze rijke bruid
Rattenman zit in onoplosbaar conflict
 - Interpretatie Freud: in voetspoor vader treden of niet
Vader huwde rijke moeder – en laat arme geliefde vallen
 - Bevestigingen interpretatie binnen overdracht

- Fantasie
jong vrouw op trappen bij Freud is zijn dochter
Freud vriendelijk tegen Rattenman omdat hij wil dat deze met zijn 'rijke' dochter trouwt
- Droom
 - Manifeste tekst
Freuds dochter met 2 drollen op plaats van ogen
 - Latente gedachten = Übersetzung:
ik trouw niet met je dochter voor haar schoon ogen, maar voor haar=jouw geld

ÜBER PA – FUNF VORLESUNGEN

1909

op uitnodiging Stanley Hall in USA

Vorlesung III

Technieken om Ubw te vinden

- Vrije associatie – en de Bearbeitung daarvan
cf. VA lijkt vaak op Witz (Anspielung)
- Dromen en Traumdeutung
 - Terughoudend om in praktische Zielen zugewende USA als Traumdeuter aufzutreten
Echter belang=Bedeutung dromen voor PA
 - Via regia tot Kennnis Ubw
 - Sicherste Grundlage PA (theorie)
 - Uitzicht om om Geisteskrankheiten eindelijk te begrijpen (paradigma)
 - Basis van Ausbildung Psychoanalytiker
studie eigen dromen
 - persoonlijke overtuiging=Überzeugung van Ubw
 - techniek leren
 - benadrukt gelijkenis Traumbildung (via Traumarbeit) en Symptombildung hystérie
 - techniek TD = techniek PA
 - angstdromen
 - angst niet vanuit manifeste tekst – maar vanuit latente gedachten
 - angst = Ablehnungsreaktion Ich tov terugkerende verdrongen gedachten, wanneer
Traumbildung verdrongene onverhuld als vervuld gaat voorstellen
- Fehl- und Zufallshandlungen – en de Verwertung daarvan

GEGENSINN URWORTE

1910

2 fenomenen

- geen 'neen' of Verneinung in droomarbeid met als gevolg
 - Droom stelt 2 tegengestelden door hetzelfde voor
 - Men weet niet of iets in droom zichzelf (positief) is of zijn tegengestelde (negatief)
- Verspreking door het tegendeel te zeggen van wat men wil zeggen
bv 'je bent zwak euh sterk'

Freud fundeert die 2 fenomenen op een kenmerk van de oertalen (van voor het schrift)

Cf. Abels studie over Egyptische oertaal (dus van voor de hiërogliefen)

Dat zijn dus echte signifiants

- 1 woord voor 2 tegengestelde betekenissen = antithetische Dopplesin = Gegensinn
 - bv 'abcdef' betekent 'sterk' én 'zwak'
bv 'altus' betekent 'hoog' en 'diep'
bv 'sacer' betekent 'heilig' en 'vervloekt'
bv 'unheimlich' betekent 'vertrouwd' en 'niet vertrouwd'
 - uitleg
 - sterk bestaat niet op zich, maar alleen in tegenstelling tot zwak → 1 woord voor beide
 - hoe aangeven over welke van die 2 tegengestelde betekenis het gaat?
 - Via gebaren
 - (manier van uitspreken?? – cf. Chinees)
 - Fonetische veranderingen
bv 1 oerwoord 'abcdef' betekent 'sterk' en 'zwak' → 'abcg'='sterk' ↔ 'aecg'='zwak'
bv 1 oerwoord voor stil ↔ geluid → 2 woorden: stumm ↔ Stimme
 - Via extra schrifttekens (determinatieve beelden)
- 2 tegengestelde woorden samen hebben slechts de betekenis van 1 van die woorden
bv 'zwartwit' betekent enkel 'zwart'
- Lautumdrehungen
bv 'abcdef' én 'fedcba' betekenen 'sterk' en 'zwak'
cf. plezier kinderen met omkering van woorden

ZUKUNFTIGEN CHANCEN PA THERAPIE

1910

vooruitgang PA door

- Interne vooruitgang
 - Meer Wissen → Machtszuwachs therapie
echter 2 delen therapie
 - VA met interpretatie
 - Pt = VA
 - Analyticus = Interpretatie
geven pt bewuste Erwartungsvorstellung die gleijkt op zijn verdrongen Ubw Vorstellung
 - Pt = overwinnen Widerstände
 - Symboliek – in droom én Ubw
 - Vnl Stekel
 - 1910 nog eerste enthousiasme – zelfs Komitee zur Sammelforschung der Symbolik!!!
 - achteraf heel wat van teruggenomen!)
 - Klassieke voorbeelden
 - Stiege=trap omhoog = coïtus
ogv ritme en ademnood
 - Retten
 - Betere of aangepaste techniek
 - Weerstandsanalyse
 - Gebruik tegenoverdracht
 - Aanpassing techniek aan Krankheitsform
 - Meer autoriteit gekregen
door autoriteit ook suggestie-werking
 - Allgemeinwirkung
preventief = niet meer kunnen vluchten in ziekte, als men weet wat ziek maakt

TYPISCH BEISPIEL VERKAPPTTE ÖDIPUSTRUM

1910

- Manifeste tekst
 - Relatie met toekomstige bruid van anderen man
 - Zeer bezorgd dat die andere man dat zal ontdekken en niet meer met haar zal trouwen
vleit zich tegen die andere man aan en kust hem
- Latente gedachten & wens
 - Relatie met vrouw
 - denkt dat haar man het weet
 - die man is dodelijk ziek
wenst die man dood om met haar te kunnen trouwen
 - Traumarbeit
 - Vrouw getrouwd met andere man → vrouw moet nog trouwen met andere man
 - Vijandigheid tov man → tederheid tov man
 - Wens: teder kinderlijke verkeer met vader (t

FORMULIERUNGEN ZWEI PRINZIPIEN PSYCHISCHEN GESCHEHENS

1911

onderscheid – of vervanging

- (on)lustprincipe
met primair proces
- realiteitsprincipe (dus niet Reële in lacaniaanse zin!!)
 - met secundaire processen
 - zich de buitenwereld voorstellen zoals die in de realiteit is
 - verandering in de realiteit nastreven

allerlei gevolgen van die intrede van het realiteitsprincipe

oa in het Ubw geldt die Realitätsprüfung niet

men moet de Währung=valuta gebruiken die in dat land van het Ubw gelden

- Denkrealität = äussere Wirklichkeit
- Wunsch = Erfüllung , Ereignis
- Ubw fantasieën = Ubw geworden herinneringen

Bij droomduiding moet men ter verklaring van de droom niet naar realiteit gaan zoeken

Cf. repetitieve droom

- Dagresten
 - Voor vader gezorgd tijdens doodsstrijd
- Manifeste tekst
 - ik spreek met vader
 - zeer schmerzlich dat vader al gestorven is en dat niet weet
- Latente gedachten & wens
 - Latente gedachten
 - Gewenst dat vader uit zijn lijden door genadige dood zou verlost worden
 - Verschrikkelijk dat vader al gestorven is (nach/infolge mijn wens) en dat niet weet (dat ik zijn dood gewenst heb) – verschrikkelijk moest hij dat geweten hebben
cf. zelfverwijten na verlies geliefde
 - Infantiele doodswens tov vader kan zich op die manier als vervuld voorstellen

PA BEMERKUNGEN ÜBER EINEN AUTOBIOGRAPHISCH BESCHRIEBENEN FALL VON PARANOIA (DEMENTIA PARANOIDES) SCHREBER 1911

244, 267, 273, 277, 288

- **1ste opstoot 1884**
 - hypochondrie – zonder übersinnliche fenomenen (nog geen waan)
 - Schreber en vrouw zijn Flechsig bijzonder dankbaar
cf. foto Flechsig op nachtkastje kant vrouw!!
 - enige probleem is onvervulde kinderwens
- **2de opstoot 1893**
 - krijgt te horen dat hij Senatspräsident zal worden
 - reacties – op het moment dat hij nog niet aan de slag is (en dus nog niet overwerkt)
 - dromen
 - droomt paar keer
 - vroegere Nervenkrankheit is teruggekomen
 - zeer ongelukkig
 - effect droom
 - zeer gelukkig dat het niet zo is: “het is maar een droom”
 - Empfindung – halfslaapidee (tussen slaap en waken cf. functioneel fenomeen)
Phantasievorstellung
Freud noemt dat 1 keer een droom!!! Voor Lacan zeker geen droom!!
 - “hoe schön moet het niet zijn om een vrouw te zijn die de Beischlaf unterliegt”
 - niet bij volle bewustzijn → kan die fantasie niet afwijzen
echter eenmaal bij volle bewustzijn wijst hij die fantasie met grote mannelijke
verontrusting/verontwaardiging (mannelijk protest!)
 - herinnering aan ziekte (door droom) wekt ook herinnering aan met vrouw gedeelde
dank tov Flechsig → die dank wordt versterkt door de homoseksuele=feminiene
houding tov Flechsig → fantasie van vrouw van Flechsig te zijn
 - weer ziek
 - slapeloos
 - hypochondrisch (hersenvetking)
 - hyperesthesie (gehoors- en gezichtsstoornissen)
begin waan – die Freud vaak volgens het paradigma van de droom beoordeelt:
 - ongelovige Schreber wordt gelovig – maar wel heel speciaal geloof
 - begin: Flechsig uitschelden ivm Seelenmord
intense Wahnbildungsarbeit → karakteristieke Unbestimmtheit en Unfassbarkeit
cf. Traumarbeit
 - verstaat niets van de levenden, houdt zich alleen bezig met lijken
vanuit zijn infantiele kritiek/hoon tov zijn eigen vader, beroemde dokter
cf. absurde droom = hoon/spot tov vader
 - ascetische Schreber wordt wellustig – maar wel heel speciale wellust
waan van vrouw te worden
= realisatie van droominhoud (??): “hoe schön etc”

HANDHABUNG TR AUMDEUTUNG IN PA 1911

TD = kunst

Hoe die kunst gebruiken (Gebrauch) in PA Behandlung?

- **Primaat VA over de Ubw formatie van het dromen**
 - VA → droom
 - Altijd vertrekken van de VA = jeweilige psychische Oberfläche
 - Inderdaad belang Ubw formaties in VA (droom / witz / lapsus) maar men mag die Ubw niet gaan vragen of suggereren dat PA daar niet zonder kan cf gevaar als men dromen vraagt en dus suggereert dat PA niet zonder dromen kan = weerstand via dromen:
 - Ofwel geen dromen
 - Ofwel tsunami aan lang (umfänglich en weitschweifig) en donkere dromen
 - Traumarbeit gebruikt weten over droom om dromen nog duisterder te maken
 - Men moet die dromen niet per se volledig willen analyseren maar telkens weer herbeginnen met laatste droom – want die is duidelijker dan vorige (Ubw wens wordt duidelijker naarmate hij niet begrepen is geworden)
 - Droom → VA
 - TD kan echter in sommige gevallen ook zonder VA
 - bijzonder geschickte Traumdeuter (Stekel) symboliek à la Stekel – afgeraden
 - allereerste dromen
 - Tekst best niet letterlijk laten noteren
 - Dromer steekt zijn energie in het slecht slapen en noteren
 - Droom verschijnt niet spontaan in VA en bij die perfect genoteerde tekst ontbreekt meestal elke VA
- **Biografische of Programm-dromen**

één droom is genoeg

 - Vooral belang 1ste droom
 - vertaling van hele neurose in droomtaal
 - Men moet die droom niet in één keer volledig willen analyseren immers: analyse van die droom = hele analyse (idem voor hoofdsymptoom), bij einde PA is men in staat om zijn eerste droom te verstaan
- **Dromen als bevestiging beschouwen?**
 - Bevestigt wat analyticus suggereerde!
 - Slechts onder bepaalde Bedingungen der Beeinflussung durch die Kur – wat is dat??? Cf. leugenachtige dromen homoseksuele (veel later 1921)

NACHTRÄGE TRAUMDEUTUNG

1911

alle dromen geïntegreerd in TD
echter wel interessant onderscheid tussen Symbolik en Rücksicht auf Darstellbarkeit

Symbolik

- Wanneer er geen VA is
- Casussen tonen **grenzen symboolduiding in de overdracht**
 - Hoed = man/fallus
 - vrouw droomt over speciale hoed – met vorm fallus
stokt echter wanneer ze het heeft over “ongelijk hangende zijanten”
 - Freud
 - Interpreteert hoed als symbool voor man/fallus – vanuit vormelijke gelijkenissen
 - Door stokken weet Freud meteen dat “ongelijk hangen ballen” iets persoonlijk is en dus gaat hij dat niet symbolisch duiden (Ich enthalte mich der Deutung), alhoewel dit “bij alle mannen zo is” en dat dus nog een extra argument voor symboolduiding zou zijn dit is het punt waarop het symbool faalt of niet zomaar meer vertaalbaar is v
 - Door Freuds symboolduiding kan vrouw zichzelf laten zien bekend dat bij haar man ballen ongelijk hangen en vraagt zich af of dit bij alle mannen zo is
 - Gebouw=fallus / ladderklimmen=coïtus / schacht=vagina
 - Man droomt daarover
 - Man geeft zelf volledige symboolduiding van zijn droom bekend type
 - Tot bepaald punt geen enkele weerstand
 - Vanaf bepaald punt fast unzugänglich = zelf alles duiden

Rücksicht auf Darstellbarkeit

- Enkel gedachten die visueel kunnen voorgesteld worden komen in droom
- Dat gebeurt zeer **arbitrair (inconceivably private)** ↔ symboliek en dus **door analyticus niet te raden=duiden waarvoor dat beeld staat** – hier is VA onontbeerlijk
- Gevallen tonen probleem voor analyticus om zelf dat beeld te interpreteren
 - Droom man
 - Perron nadert trein (ipv trein nadert perron) = omkering
 - Dit beeld vertaalt geen latente gedachte, maar is een index dwz dat het aangeeft dat er iets in de droomtekst is omgekeerd tov droomgedachten
 - Droom man
 - Beelden via rebustechniek – cf. scherz (inconceivably private joke)

TRÄUME IM FOLKLORE

1911

samenwerking

- Oppenheim verzamelt dromen in *Schwänke* (= potsierlijke volksverhalen)
- Freud behandelt die uitgevonden dromen alsof het echte dromen zijn (cf. *Gradiva* 1907)
 - Duidt symboliek
 - Zoekt de infantiele wens die vervuld wordt

Typisch voor *Schwänke*

- viseren Lust verteller&toehoorder
en dus gaan ze Symbolen meteen onegeneerd interpreteren (cf. moraal)
- vanuit ernst zu nehmende, ja traurig stimmende Lebenseindruck bij het volk
volk wil zich daar maar in voegen (hingeben) als het daaruit ook een groben Lustgewinn kan halen

Vooraf 2 registers in die Schwänke

2 soorten infantiele wensen die via symboliek vervuld worden

- **Fallische**

- Fallus = Scepter / dolk / worm / etc ... maak ook kak=fallus
- Masturbatie/castratie = uittrekken
- vanuit seksuele onbevredigd zijn en ontbreken rapport sexuel (Ehe=Lotterie)
- impotentie = vinger in vagina
geïnspireerd door de duivel (duivelsring! Duivelspact! Ipv rapport sexuel)

- **Anale**

- Kindertijd
idealiserend kak = hochgeschätzte Substanz (voor moeder=A in de zindelijkheidstraining)
- Opvoeding – met ambivalent gevolg
 - verwerping kak = verachtelijk
kakken = uiting van Gerinschätzung, Hohn
 - sublimering & terugkeer verdrongene
 - sublimering: kak wordt goud
 - terugkeer verdrongen in Ubw formaties
 - witz: kak wordt weer even bron van lust
 - Dromen:
 - kak = teken van goud/schat
 - 3de persoon / Ander belooft schat en inspireert tot kakken op goud/schat
 - duivel = verdrongen Ubw Trieb
 - geest / terugkerende dode
 - teken dat niet weg zal geveegd worden = dus trace anale zal zeker geen betekenaar worden (obsessievolle zekerheid??)
 - kak = beter fallussubstituut = surplus erectie
 - vanuit castratieangst voor tekortschietende erectie (niet lang genoeg)
regressie tot het anale
 - op iemand kakken = doodswens
doodswens omdat die persoon niet deugd als seksueel object, vanuit libidineuze ontgoocheling
 - op man kakken – die geen vrouw is
 - op vrouw kakken – die man niet meer opwindt
vanuit impotentie
 - absolute impotentie oudere man
niet meer tot coïtus in staat → blijft nog Vergnügen am Scheissen
regressie: Geschlechtswens → exkrementelle Lust
 - relatieve impotentie
man die zijn vrouw niet meer reizend vindt
man die zich door vrouw afgewezen voelt
man die het gevoel heeft zijn vrouw niet te genügen → jaloers!

BEDEUTUNG DER VOKALFOLGE

1912

namen in het Ubw

vaak vervangen door andere namen/woorden die Vokalfolge (klinkers in juiste volgorde)
gemeenschappelijk hebben

- dromen (én VA)
bv Anna Hammerschlag → ananas
- religie
bv naam god??? → Jehovah (ogv Adonai=Heer)
- dromen

TRAUM ALS BEWEISMITTEL

1913

typische escalatie dwang bij dwangneurotica

- tijd 1
dwangmatige twijfel Zweifelsucht = twijfelt aan alles
vnl misschien heb ik iets Unerlaubtes gedaan
- tijd 2
dwangritueel = zich door verpleegster constant in het oog laten houden
- tijd 3
twijfelt of verpleegster haar wel altijd in het oog houdt: is ze niet eens in slaap gevallen?
- Tijd 4
droom verpleegster bewijst dat verpleegster inderdaad even niet gekeken heeft
 - droom verpleegster
 - angst
verliest kind dat ze kreeg van moeder
gaat overal vragen of men kind heeft gezien
 - overgang
achteraf: via smal brugje over groot water en ziet plots andere verpleegster
 - geruststelling
 - ontmoet verkoopster etenswaren in haar deurgat (kent die van vroeger)
die antwoordt niet op vragen over kind, maar zegt dat ze gescheiden is en dat het huwen niet altijd gelukkig is
 - ontwaakt gerustgesteld – met gedachte: kind zal bij burens zijn
 - dwangneurotica interpreteert droom van haar verpleegster op heel Freudiaanse wijze als hét bewijs dat verpleegster inderdaad in slaap gevallen was
 - Dwangneurotica is duidelijk leerlinge van Freud, immers getraind in droomduiding (cf. vader Hans)
 - Interpretaties
 - Vanuit wat verpleegster zelf spontaan over droom vertelt = VA
maar ook wat subject ongeveer gelijktijdig met droom vertelt is VA rond droom
 - vanuit Begleitumstände van het vertellen van de droom
Hoe subject zich voor én na droomduiding gedraagt (reacties op duiding interpreteren)
 - Freud: geen speld tussen te krijgen
maar wel commentaar: dwangneurose niet bevorderlijk voor Verständnis Traumsymbole
 - Freuds kritiek op die interpretatie – die typisch dwangneurotisch is!!!
Freud interpreteert hier dus het verlangen van zijn dwangneurotische leerlinge!!!
 - Alleen de latente gedachten
die inderdaad neerkomen op een bekentenis van verpleegster dat ze even niet gekeken heeft
 - Niet de droomwens
dwangneurotica daar niet goed in, verlangen van Ander zien !!! verliest zich in latente gedachten van Ander
de vraag is: vanuit welk wens/verlangen heeft die verpleegster even niet gekeken?
 - Trotz: ze wil zelf een eigen kind hebben ... ook al moet ze daarvoor de straat doen
 - Die Trotz komt vanuit haar eigen kindergeschiedenis – tov substituut-moeder – cf. tante, overste van ziekenzusterorde, verbood haar te trouwen

ERFAHRUNGEN UND BEISPIELE AUS DER PA PRAXIS

1913

KINDHEITSTRÄUME MIT SPEZIELLER BEDEUTUNG

1913

Freud vraagt collega's materiaal dat PA bevestigt
Dat zal geregeld in gepubliceerd worden

hier dus voor dromen

7/12 tekstjes van Freud in TD geïntegreerd

- Symbolen in droom vrouw
Mantel = Man (ogv sprachliche Anklang)
- Droom over eigen ziektesymptomen
verderzetten analyse in droom – met eigen hypothese: ziekte is bepaald door wat daar in de droom aan vooraf gaat
- Interpretatie droom Vrouw
 - Tekst droom: man kijkt met verachting naar mijn voeten
 - Latente gedachten:
 - net zoals broer rechtop staand plassen – maar plast op schoenen
broer herinnert haar daar altijd aan, met minachtende blik
 - effect in school
als iets niet bij 1ste keer lukt, wil ze het geen 2de keer proberen
 - Infantiele wens: Penisneid)

1 apart tekstje – niet in TD geïntegreerd

Freud vraagt naar dromen waarvan Deutung zum Schlusse berechtigt dat dromer als kind getuige van seksueel verkeer tussen ouders moet zijn geweest (oerscène)
zeer weinig reactie op gekomen!

MÄRCHENSTOFFE IN TRÄUMEN

1913

impact lievelingssprookjes

- Fungeren als Deckerinnerung = nemen plaats in van echte kinderherinneringen
- In de latente gedachten van droom
meest directe toegang tot droomwens???

Cases

- Jonge vrouw
 - Droomtekst
 - Bruine kamer
 - Komisch mannetje
 - komt en gaat via trap door deurtje e
 - danst –
 - je ziet zijn vormen doorheen zijn grijs pak– nee! zwarte uniformjas, grijze broek
 - Latente gedachten
sprookje Repelsteeltje
 - Repelsteeltje kwaad dat koningin zijn naam weet en zo haar 1ste kind mag houden
← kwaad op man=vader die gewoon even terug naar huis komt om haar 2de keer zwanger te maken (schrik om weer zwanger te worden)
 - Grijs pak Repelsteeltje = condoom
 - Infantiele verdrongen Ubw wens
kwaadheid op degenen waarvoor Repelsteeltje werkt (maakt goud van stro) ← Penisneid & castratie
- Wolfenman

- Wolvenman
 - Freud op dat moment bezig met PA van Wolvenman (pas in 1918 gepubliceerd)
 - Droomtekst
 - Nacht / winter
 - Raam gaat plots open
 - Schreckbeeld = wolven
 - Hoeveel: paar (oerscène!) – 6 of 7 (sprookje wolf en 7 geitjes)
 - In notenboom
 - Lijken op vossen (dikke staart) en honden (gespitste oren)
 - Staren hem bewegingsloos aan
 - Angst dat wolven hem gaan opeten
schreeuwt en wordt wakker
 - Gevoel van realiteit van dat beeld
 - Vanaf dan
 - Wolvenfobie
 - Angst om in droom iets Schreckliches te zien
 - In PA=overdracht
maakt tekening (vraag van Freud?)
 - Latente gedachten
 - Voor 5j = verhuis
 - 2 sprookjes
 - Sprookje Roodkapje
 - Direct herinnerd
 - Oudere Zus pestte hem door wolf uit roodkapje te tonen
wolf op achterste poten, oren gespitst, voorpoten vooruit
 - Sprookje Wolf en 7 geitjes
 - Niet direct herinnerd / verborgen – door Freud aangebracht
 - Wolf eet 6 geitjes op en gaat onder boom liggen / 7de geitje verbergt zich in klok
→ 6/7 wolven
 - verhaal opa
kleermaker verjaagt wolf door hem staart uit te trekken = castratie
die wolf achtervolgt hem later → kleermaker klimt in boom → wolven klimmen op elkaar,
de sterke staartloze onderaan
 - met vader naar de schapen
die massaal stierven na inenting
 - Infantiele verdrongen Ubw wens
gemeenschappelijk in 2 sprookjes: opgegeten / buik opensnijden en vullen met stenen
vanuit angst/ambivalentie tov vader cf. zärtlichen Schimpfen “ik vreet je op!”

EINFÜHRUNG NARZISSMUS

1914

fenomenen die wijzen op het narcisme = ideal-Ich = i(a)

Ichveränderungen → Veränderungen der Libidoverteilung

cf. slaap en dromen

- slaap = terugtrekken libido op eigen persoon – beter: op wens om te slapen
- leidt tot egoïsme van de droom (dromer is elk personage??)

fenomenen die wijzen op een kritisch zichzelf observerende instantie = Ichideal = I(A)

cf. Silberer toont die aan de grenzen van de slaap en zelfs in de slaap zelf

(Freud niet op gelet, want niet filosofisch begaafd, niet tot introspectie neigend)

- functioneel fenomeen
 - tussen slapen/waken
 - men observeert de omzetting van gedachten in visuele beelden
 - het gaat echter om specifiek soort gedachten nl de gedachte aan de toestand waarop ik mij op dat moment bevind (“ik val in slaap”)
- echte droomfenomenen
 - in de slaap, tijdens droom
 - conclusies dat men droomt (Schlüsse von Traume???)
 - pauzes van de droom
 - het gaat om zelfwaarneming van slapen en wakker worden
 - “nu is hij te slaperig om te denken”
 - “nu is hij wakker aan het worden”

METAPSYCHOLOGISCHE ERGÄNZUNG TRAUMLEHRE

1915

metapsychologie

theoretisch aannames aan basis van PA systeem

Normalvorbilder voor pathologie/psychoneurosen

- Affektzustände (Trauer, Verliebtheit)
- slaaptoestand met droom
dit hier – voor psychosen!

Droomvorming proces

met telkens gelijkenis/verschil bij psychosen

- tijd 1 = dubbele zeitliche Regression
 - droom:
slaaptoestand = Entkleiding + terug in moederlijk
 - Fysiek
 - afleggen Hüllen + Ergänzungsstücke (bril bv)
 - foetushouding – vermijden prikkels
 - Psychisch
 - Wens om te slapen
= terugtrekking door Ich van bezetting van Bw, Vbw en Ubw én van buitenwereld=realiteit
 - dubbele temporele regressie (in de ontwikkelingsgeschiedenis)
 - Regressie van het Ik → primair narcisme (in slaap)
blijkt uit dromen
 - Droom is egoïstisch = alle personages zijn dromer zelf
 - Droom is diagnostisch = beginnend fysiek probleem wordt hypochondrisch uitvergroot (dankzij terugtrekken bezetting van buitenwereld op Ich)
 - Regressie van de libido → hallucatoire wensbevrediging (in droom)
 - Psychosen = psychoneurosen
ook dubbele zeitliche regressie
 - regressie van Ik
 - regressie van libido

- tijd 2 = vorming wens
 - droom
 - vorming van droomwens
 - narcisme van slaap is nooit volledig
 - er blijft dubbele inneren Anspruch = Störung von Innen
 - dagresten
 - in woorden gevatten gedachten
 - zwakjes door Ich bezet gebleven
 - komen bij analyse tevoorschijn als Vbw latente droomgedachten
 - Ubw Triebregungen/Triebanspruch
 - verdrongen – dus S ervan afgehaald???
 - Onafhankelijk van Ich gebleven
 - Ich kan dus ook bezetting daarvan niet echt terugtrekken
 - Ich verzwakt tegenbezetting van die Ubw Triebregungen
censuur tussen Vbw en Ubw vermindert
 - Ubw verdrongen Triebregungen versterken die zwakjes bezette dagresten
trekken die ahw aan
 - Vbw dagresten + Ubw Triebregungen = Vbw Traumwunsch (wunscherfüllende Phantasie)
droomwens = vertaling (Ausdruck) Ubw Triebregung in het materiaal van Vbw dagresten
 - Psychose
 - hallucinatoire verwardheid (wenspsychose of droompsychose) Amentia Meynert
 - hallucinatorische fase schizofrenie (dementia praecox)

- tijd 3 = topische regressie
 - droom
 - wel topische regressie
 - droomwens regresseert naar het Bw/W-eind van het Psy-apparaat
 - = gedachten (woorden!!) omgezet in visuele beelden
 - = Wortvorstellungen teruggevoerd op corresponderende Sachvorstellungen/erinnerungen
 - lijkt gedicteerd door een Rücksicht auf Darstellbarkeit
 - cf. Silberers anagogische Deutung van de plastische 'illustratie' van een abstracte gedachte
 - droomwens kent zo een hallucinatorische vervulling
 - geloof in realiteit hallucinatorische wensvervulling doordat realiteitstoetsing wegvalt
 - wat is realiteitstoetsing?
 - Primitief apparaat: kan het Ik storende waarneming door motorische actie doen verdwijnen? Ze is echt, extern, realiteit
 - Zelfde logica tov interne stoornis: Ik projecteert die naar buiten en kijkt dan of het die storende 'waarneming' door motorische actie kan doen verdwijnen
 - Waardoor valt realiteitstoetsing weg?
 - wens om te slapen = oa terugtrekken bezetting Bw dat die realiteitstoetsing doet → ongehinderde regressie van latente gedachten tot W/Bw
 - Resultaat
 - wat van binnen bij BW komt wordt op zelfde manier behandeld als wat van buiten komt
 - psychose =
 - hallucinatoire verwardheid (wenspsychose) Amentia Meynert (idem toxische hallucinatie)
 - verlies in realiteit (liefde/alcohol!!) → Ich verleugnet verlies → Ich wendt zich af van realiteit (terugtrekken bezetting van W/Bw) = soort 'verdringing' → geen realiteitstoetsing meer → wensfantasie ipv realiteit
 - Entzweiung Ich tov zijn 'orgaan' van de realiteitstoetsing
 - schizofrenie (dementia praecox)
 - topische regressie tot Sachvorstellungen – enkel in hallucinatorische fase
 - hallucinaties niet bij begin
 - slecht vanaf Zerfall van het Ich – waardoor realiteitstoetsing wegvalt
 - hallucinaties als herstelpoging
 - eerst overbezetting Wortvorstellungen
 - later poging om Objektvorstellungen weer te bezetten
 - eerder negatieve hallucinaties (beledigingen) dan positieve (wensvervulling) deze verklaring hallucinaties (zoals in droom) is dus zeer beperkt!!!

- tijd 4 = primair proces = Verdichtung +Verschiebung
 - droom
 - primair proces (Traumarbeit) werkt op Sacherinnerungen/vorstellungen die via regressie gevonden zijn
 - Traumarbeit hecht niet aan Wortvorstellungen
 - nu eens witzige dan weer schizofreen (slechte witz) lijkende operaties op woorden (Wortbrücken, Wortzweideutigkeiten) zijn slecht voorbereiding voor regressie naar Sachvorstellungen
 - klutst woorden dooreen tot er een uitdrukking is gevonden die plastisch darstellbar is (die dus kan regresseren tot een plastische Sacherinnerung)
 - uitzondering: Traumarbeit behandelt recent gehoorde Wortvorstellungen als Sachvorstellungen (uitgesproken zinnen als materiaal in droom)
 - resultaat is manifeste droom (droominhoud)
 - psychose
 - schizofrenie woordsalade
 - primair proces werkt op Wortvorstellungen (woorden waarin Vbw gedachten uitgedrukt zijn) – die dus geen topische regressie tot Sachvorstellungen gekend hebben (in latere fase regresseren Wortvorstellungen wél tot Sachvorstellungen = hallucinaties)
 - resultaat is schizofreen taalgebruik cf. Augenverdreher???
- tijd 5 = secundaire Bearbeitung van de waarneming (hallucinatorische wensvervulling)
 - droom
 - psychose

VORLESUNG V

SCHWIERIGKEITEN UND ERSTE ANNÄHERUNGEN

- **didactiek/inzet uitleg over droom**
 - Praktijk
Sinn symptomen in PA therapie neurose → Sinn dromen (die ipv symptomen in VA komen)
 - Didactiek
Sinn dromen (als neurotisch symptoom bij normalen) → Sinn symptomen neurotici
- **Historiek Traumdeutung**
 - Vroeger (antiek) = overschatting Bedeutung droom
 - Toekomstvoorspellend
 - cf. Alexander de Grote ziet sater op schild dansen – Deutung Artemidoros van Daldis: Sa Tyr = Tyrus is van jou
 - Duistere Middeleeuwen
al veel groter onzin dan antieke Traumdeutung
 - Wetenschap = onderschatting droom
 - Droom geen voorwerp van wetenschappelijk onderzoek
 - Droom unwichtig = niet interessant – cf. Odium van mystiek
Freud: droom = wat dromer vertelt
 - Droom onbestimmt = niet vast te leggen als object (juist verteld??)
Freud: droom toch wel belangrijk
 - Stemming blijft vaak lang hangen ('echt')
 - Begin van psychose (Geisteskrankheit) – waanidee in droom verschenen
 - Doet vaak handelen (oa politiek zelfs!)
 - Fysiologische theorieën
 - Zelfs bij Wundt
 - Enige waardevolle vanuit wetenschap Mourly Vold 1910-1912) = experimenteel
checken wat effect in droom is van wijziging lichaamshouding
 - PA = Bedeutung (eigenlijk Sinn!!) = in de voetstappen van de antieken

- **Kenmerken van alle dromen**

- Tijdens slaap – als reactie op storende Reize

- Slaap = terugtrekken (Aussetzen) interesse van buitenwereld
 - Ogv geboortetrauma
 - ongaarne in wereld gekomen → kunnen niet ononderbroken in wereld zijn = 1/3 slapen
 - terugkeer in moeder = warm, donker, geen Reiz – in foetushouding
 - echter Reize blijven slaap storen → Anreger van dromen
droom = Verarbeitung/Darstellung Deutung Reize = spielt auf den Reiz an, reiht ihn in einen Zusammenhang, ersetzt ihn durch etwas anderes
 - externe Reize
al voor Freud aandacht voor
 - ervaringen Maury (filosoof)
 - experimenten Mourly Vold (psycholoog)
 - wekdromen Hildebrandt
duiding van Reiz – waardoor we kunnen verder blijven slapen
 - rinkelen wekker vervangen door ander geluid dat in droom past
 - Freud droom: paus gestorven – waardoor hij door klokkengelui kan slapen
 - Interne Reize
vnl na Freud aandacht voor – bv Scherner
 - Vanuit Organen = Leibreiz (maag, blaas, geslachtsorganen)
 - Echter niet altijd zo een slaapstorende Reize (dus vanuit ander motief nl Ubw wens)

- visuele Beelden – die we geloven

- moeilijk te verwoorden want kwalitatief anders dan wat we echt zien
cf. Fechner: dromen op anderer Schauplatz dan wakkere Vorstellungen
 - en toch geloven we die beelden

- wensvervulling?

redenering

- dagdromen = wensvervulling
 - 2 types – die allebei erotisch zijn (Liebeserfolge)
 - vrouw: direct erotisch /
 - man: indirect erotisch
egoïsme / Ehrgeiz / Machtbedürfnisse = Heldendaden & Erfolge → Bewunderung und Gunst der Frauen
 - evolueren met de tijd = Zeitmarke
 - begin in late kindertijd – begin puberteit
 - Dichter zet zichzelf centraal (vaak via identificatie met ander)
 - dagdromen zo genoemd omdat ze doen denken aan nachtdromen
 - dus ook nachtdromen = wensvervulling

VORLESUNG VI

VORAUSSETZUNGEN UND TECHNIK DER DEUTUNG

- **Voraussetzungen van de Deutung**

- 1ste vooronderstelling

droom = psy-fenomeen = betekenisvol

- Leistung en Äusserung van de dromer
 - Nog te bewijzen

- 2de vooronderstelling (deel van die 1ste!!)

Ubw = mens weet zonder te weten dat hij weet

- Dromer vragen wat zijn droom betekent
Weet niet dat hij het weet en gelooft daarom dat hij het niet weet
 - Reeds bewezen – cf. hypnose als paradigma voor droom
 - Hypnose = kunstmatige slaap
 - Enkel nog interesse voor hypnotiseur (rapport) = Amme blijft in rapport met zuigeling
 - Suggesties door hypnotiseur tijdens hypnose = dromen
 - Gehypnotiseerde herinnert zich suggesties eerst niet,
herinnert zich die wel als hypnotiseur blijft aandringen (“ik weet dat jij het weet”)

- **Deutungstechnik**

VA bij droom als 'verklaring'

voorwaarde: opdelen droom in elementen (cf. elk element = lapsus) – bij elk element VA (1ste inval = verklaring!)

- Lukken VA

- Aandringen!
 - Historische resultaten
 - Laatste dagen Eindrücke
 - Langer geleden Begebenheiten
 - VA blijkt strikt gedetermineerd
 - door Ausgangsvorstellung
 - door Ubw Komplexen = affektmächtigen Gedanken- und Interessenkreisen
- Wetenschappelijk = geen psychische vrijheid/willekeur
- cf. nog vrijer (VA zonder beginvoorstelling) blijkt even weinig vrij te zijn
 - Getallen
 - Namen

cf. man kent heel veel vrouwen, maar er komt geen vrouwennaam spontaan plots toch naam nl Albine, maar kent geen Albine – dat blijkt hijzelf te zijn: Freud noemt hem soms gekserend 'albino' / in PA over zijn vrouwelijkheid
 - Melodie

vaak vanuit tekst of omstandigheid (cf. Mahler!!)
 - Cf. experimenten
 - Wundt = Snel op Reizwort moeten reageren
 - Jung = VA bij die eerste reacties op Reizwort
 - VA bij droom nog meer gedetermineerd
 - Reizwort (droomelement) komt uit psychisme dromer, is zelf Komplexabkömmling dat droomelement en VA erbij zijn door zelfde complex bepaald
 - Cf. herinneren vergeten naam (= latente gedachten droom)

beste paradigma voor deutung droom via VA – maar bij droomduiding 2 personen

 - Naam vergeten (latente gedachten) – maar ik (analyticus) ben zeker dat ik (dromer) die nog weet
 - Ersatznamen (latente tekst), met wetenschap dat die slechts ersatz zijn (van manifeste tekst beseffen we dat niet)
 - Dan VA bij die Ersatznamen

Voorbeeld Freud vergeet Monaco

- Stokken VA

symbolische vertaling

VORLESUNG VII

MANIFESTER TRAUMINHALT / LATENTE TRAUMGEDANKEN

- **Kloof manifeste tekst / latente gedachten**
 - Traumarbeit = latente gedachten → manifeste tekst
 - Latente = Unbekannte/Unzugänglich/Ubw (latent) → manifeste = ersatz
 - elk droomelement (manifest) is ersatz
 - heel de droom is ersatz
ook als men zeker is dat men zich droom duidelijk én juist herinnert, dan nog is die maar ersatz, dan nog kan die een en al Entstellung zijn!
 - Traumdeutung = manifeste tekst → latente gedachten Ubw
 - VA = bij elk manifest element Ersatzvorstellungen wekken
cf. instructies
 - Weerstand = unwichtig, unsinnig, niet passend (gehöre nicht hierher), peinlich
– dan zeker zeggen: duidelijk dat dit wichtig, sinnig, passend, (lustvol) is
 - grote weerstand tegen Ubw → grote Entstellung van dat Ubw → lange Rückzug van ersatz tot Ubw (lange keten van VA)
 - Deutung???
 - niets over werk analyticus???
- **Beziehungen manifeste tekst en latente gedachten**

manifest element staat voor verschillende latente elementen
latent element door verschillende manifeste elementen vertegenwoordig

 - Verdichtung
Enkel Bruchstück van latente gedachten in manifeste tekst
 - Verschiebung
Anspielung op latente gedachten in manifeste tekst
 - Darstellung = plastische, konkrete Verbildlichung
vertrekkend van Wortlaut
vaak terugvoeren van het woord op het concrete beeld waaruit het ooit ontstaan is
 - symbol

- **Voorbeelden**

- Eerst duiding afzonderlijke elementen

- Droom 1
 - Manifeste tekst
god heeft papieren hoedje op
 - Latente gedachten
als kind hoed op om niet in bord van anderen te kijken
 - Deutung?? wensvervulling
net als god weet ik alles zonder het te moeten zien
 - Droom 2
 - Manifeste tekst
iemand prijst Freuds “Der Witz” – maar ook nog ander boek ivm ‘kanaal’
 - Latente gedachten
cf. Du sublime au ridicule il n’y a qu’un pas – le pas de Calais
 - Deutung?? wensvervulling
sceptis tov Freuds witz-theorie
 - Droom 3
 - Manifeste tekst
familieëunie rond Tisch=tafel met vreemde vorm
 - Latente gedachten
bij familie Tischler idem als bij ons qua verhouding vader-zoon
 - Deutung?? wensvervulling
 - Droom 4
 - Manifeste tekst
trekt dame vanachter bed
 - Latente gedachten
voorkeur of voortrekken bepaalde vrouw
 - Deutung?? wensvervulling
moederlijke???
 - Droom 5
 - Manifeste tekst
broer zit in Kast
 - Latente gedachten
broer schränkt sich ein (beperkt zichzelf)
 - Deutung?? wensvervulling
broer moet zich beperken
 - Droom 6
 - Manifeste tekst
uitzicht op berg
 - Latente gedachten
identificatie met kennis die “Rundschau” (verre streken) uitgeeft
 - Deutung?? wensvervulling

- Daarna duiding van volledige droom (cf. Traummuster Irma)
 - Manifeste tekst
 - Met man naar toneel – één kant leeg
 - Man zegt dat vriendin Elise en aanstaande ook naar toneel wilden – maar enkel slechte plaatsen (3 voor 1,50), en dus niet – vind dat zelf niet erg
 - Latente gedachten

Allerlei vormen van 'overhaasting' (Voreiligkeit) bij vrouwen

 - Toneel leeg ← Zelf haastte ze zich om kaarten te kopen, maar helft theater blijkt leeg – man plaagt haar met die Voreiligkeit
 - Elise wil met aanstaande naar toneel ← trage Elise is 3 maand jonger en pas verloofd
 - 150 ← domme schoonzus kreeg 150 voor cadeau en koopt meteen Schmuckstück
 - Deutung? Wensvervulling
 - Unsinn (3 plaatsen voor Elise en aanstaande?? + kind???) van haastig te trouwen
 - als stomme Elise nu nog aan man geraakt, zou ik dat zeker / man die 100 x beter is dan de mijne

VORLESUNG VIII

KINDERDROMEN

- **unentstellte dromen**
 - unentstellt?
 - Unentstellt = kurz, klar, kohärent, leicht zu verstehen, unambiguïeus
 - Freud pas gezien dat die bestaan nadat hij wist hoe entstellte dromen te deuten
 - Proces totstandkoming unentstellte droom
 - Belevens dag voordien
 - Bv dieet na overgeven door teveel eten
 - Wekt een Bedauern, Sehnsucht, unerledigten Wunsch = psychische Reiz (bv honger) werkt slaapstorend, gaat in tegen de slaapwens
 - Droom = compromis
 - Overdag gewekte wens = psychische Reiz
droom = onverhulde vervulling van die wens = geen entstellte wensvervulling
 - Bij hele kleine kinderen vaak met eigen voornaam ingeleid
Hermann alle Kirschen aufgegessen / Anna F erdbeere etc.
 - Toch altijd minimale Entstellung door Rücksicht auf Darstellbarkeit
Umsetzung gedachten in Erlebnis = hallucinatorische beleving
 - Cf. dagdromen = wensvervullingen
enkel levhaft voorgesteld, niet hallucinatorisch beleefd (geen Rücksicht auf Darstellbarkeit)
 - Eerzuchtig = man
 - Erotisch = vrouw
 - Tendens om te slapen / slaapwens
droom behoedt de slaap – via Beseitigung slaapstorungen
 - Voorbeelden unentstellte dromen
 - Kinderdromen
 - echte vroege kinderdromen – Entstellung begint vanaf 4/5j
 - Bedürfnisräume vanuit imperatieve lichaamsbehoeften
 - Bevrediging in droomtest van latente imperatieve lichaamsbehoeften
 - honger
cf. poolexpedities – lange verhalen over eten in dromen
 - Sexualreiz
minder afhankelijk van object → leidt tot reële bevrediging (pollutie)
maar pollutie ook zonder duidelijk seksuele droom, dus vanuit entstellte droom
 - Die dromen zijn meestal niet alleen maar bevrediging van behoeften
daarin spelen meestal ook rein psychischen Reizquellen
 - Vanuit psychische Reizquellen
 - Ongedulddromen
 - Vervroegde vervulling van verwachting
 - Cf. droom gevangene (Schwind – verschwinden!!)
 - Ontsnappen via raam waardoor lichtstraal komt
 - Alle gnomen in droom zijn dromer zelf
 - Bequemlichkeitsträume
 - Dromen dat men al is opgestaan (om te plassen, te vertrekken)
 - **Traumentstellung**
moeten gedeut worden

VORLESUNG IX

TRAUMZENSUR

- **Traumarbeit → Entstellung**
 - Dynamiek=motief Entstellung
 - Resultaat Entstellung
 - Techniek Entstellung
- **Dynamiek=motivatie van de Entstellung**
 - Censuur...
 - Bestaan censuur bewezen door Widerstand tov Deutung (afwijzen Deutung)
 - Hoe groter censuur hoe groter Entstellung én weerstand tov Deutung
 - ... tov bepaalde tendenzen
 - Egoïsmus = sacro egoïsmo
 - Ik centraal in latente gedachten / Ik vaak ontbrekend in manifeste tekst
 - Wens om te slapen
 - Sexualstreben
 - Esthetisch veroordeeld = anale
 - Sittliche Beschränkung of verboden = incestueuze
 - Hass van de Rache- und Todeswünsche tov geliefden
- **Techniek Traumarbeit om Entstellung te bewerkstelligen**

cf. censuur krant

 - Auslassung
 - Lücke = lege plek (doorstreept)
 - Modifikation
 - Umschweifen en Dunkelheiten des Ausdrucks
 - schwach / unbestimmt / zweifelhaft – Abschwächung / Annäherung /Anspielung
 - Umgruppierung = Akzentverschiebung
 - in manifeste tekst heel andere accenten dan in latente gedachten
 - Verschiebung??
- **Resultaat Entstellung**
 - Graad van Entstellung voor elk droomelement verschillend
- **Voorbeeld droom**
 - Manifeste tekst
 - Officiersweduwe wil 'dienst ...' leveren aan soldaten
 - ik en veel vrouwen en jongen meisjes willen voor soldaten, zonder onderscheid ...
 - Gemurmel / zwijgen – gelach en rare blikken
 - Naar boven
 - Gevoel plicht te doen
 - Latente gedachten
 - Erotische dagdroom
 - gaten en gemurmel = censuur via Auslassung op Anstössige erotische dagdroom

VORLESUNG X

SYMBOLIK

- **2 manieren van Entstellung van latente Ubw Regungen**
 - Traumarbeit (oiv censuur)
 - Verdichtung
deel ipv geheel
 - Verschiebung
 - Verschuiven inhoud = Anspielung / Annäherung
 - Verschuiven psychische Akzent
 - Rücksicht auf Darstellbarkeit = Verbildliching = plastische Wortdarstellung
 - symbolisering
- **en dus ook 2 vormen van droomduiding**
 - droomduiding via VA bij elk droomelement
 - droomduiding zonder VA bij bepaalde droomelementen
 - die elementen zijn vatbaar voor konstante Übersetzungen
 - voorwaarden voor die Symbolübersetzung (ipv VA)
 - kennis symboliek
 - Kennis van dromer en zijn levensomstandigheden (latente gedachten)
 - dagresten
 - geen VA in psychoanalyse = bijzondere betekenis (présence analyste??)

- **Symbol = Vergleich**

maar met bijzondere kenmerken

- Vergleich moet niet sinnfällig (plastisch of duidelijk waarneembaar) zijn
dwz dat Gemeinsame of Tertium comparationis zoek is (en dromer wil dat ook niet zoeken)
- voor welke Dinge vormt symbool een Vergleich?
 - Ouders → koning / kinderen → ongedierte
 - Geboorte → in en uit water / dood → reis
 - Naaktheid → uniform
 - Maar toch vooral het seksuele
 - Lichaam → huis
geslachtsverschil – omgekeerd aan kinderlijke perceptie!??
 - man → effen gevel
 - vrouw → balkon gevel (een 'meer')
 - Man=penis (man tot zijn penis gereduceerd)
 - → 3
cf. topologie triskeles / Franse lelie / klavertje3 (klavertje4 komt ipv klavertje3)
 - imposante mechanisme van geslachtsapparaat → machine
uitsteken – langer worden – zich oprichten/vliegen – indringen/kwetsen – uitstroom
 - → andere lichaamsdelen (voet, hand)
 - → maar ook allerlei andere Vergleiche oa hoed, mantel
 - Vrouw (vrouw is stukken en brokken)
 - Gehele Lichaam
 - Vagina + baarmoeder → Zimmer, holtes, Schmuckkästchen
 - complexe topografie geslachtsdelen (pubisbeharig, achterwerk, etc)→ landschap
 - Borsten
 - masturbatie → uittrekken
 - castratie → tanden
 - geslachtsverkeer → ritmisch

overzicht seksuele in de symboliek – symbolen oorspronkelijk allemaal seksueel
oorspronkelijk seksuele symbolen krijgen later andere symboolwaarde – en verliezen
uiteindelijk hun symboolwaarde waardoor ze voor 'neutraler communicatie' gebruikt worden
cf. Sperber (1912): seksuele behoeften → ontstaan en evolutie taal

zich herhalend proces van het vormen van Sprachwurzeln

- basisunit
 - Sprachlaute om sekspartner te lokken
 - ritmische herhaling Sprachlaute (hervorgestossene Wort cf. lalangue en jaculation)
maakt samenwerken mogelijk
seksuele interesse overgedragen op werk – samenwerken aanvaardbaar als equivalent
en ersatz van coïtus
 - woord verliest seksuele betekenis en wordt enkel nog ivm dat werk gebruikt
- Herhaling proces
 - Nieuw woord dat Sexualbedeutung heeft
 - Dat seksueel woord wordt op nieuwe vorm van werk overgedragen
 - Woord enkel nog voor dat werk gebruikt
- geslachtsverschil in symboliek verklaard vanuit het verschillend werk van de geslachten
 - mannen maken onder het uitstoten van seksuele geluiden wapens, werktuigen
 - vrouwen maken onder het uitstoten van seksuele geluiden werktuigen stoffen, kruiken

- **vanwaar kennis Bedeutung (geen Sinn??!!) droomsymbolen**

niet uit de studie van de droom, maar van elders

- verschillende bronnen
 - mythen & sagen, folklore (Schwänke = grappige verhalen)
 - heraldiek
 - sprookjes & verhaaltjes aan kinderen in Kinderstube
 - Sprachgebrauch
 - Gewone taalgebruik (Volksrede)
 - Poëtisch taalgebruik
 - Bijbels taalgebruik (basis van ons taalgebruik)
 - etymologie

Symbolbeziehung geht über die Sprachgrenzen hinaus – Sprachgebrauch dekt maar klein deel van die symboliek

(cf. Freud voor WOI overwegend buitenlandse patiënten)

- symboliek ook in Neurotik
- soort restanten van een verloren gegane Ausdrucksweise
 - cf. Grundsprache Schreber
 - cf. fylogenetische erfenis
- filosoof Scherner = ontdekker droomsymboliek

VORLESUNG XI

TRAUMARBEIT

Traumarbeit (oiv censuur) op latente gedachten

vorbildlich (paradigma) voor het ontstaan van neurotische symptomen

- Verdichtung
2 vormen
 - In de manifeste tekst rest slechts deel van het latent geheel
 - 10 latent elementen → nog slecht 1 van die elementen in manifeste tekst
 - latente complexen → slechts brok van dat complex in manifeste tekst
 - latente elementen die iets gemeen hebben → versmolten in manifeste tekst
 - cf. mengpersonen – bv 4 personen in 1 beeld
 - geeft verschwommens Bild
 - omdat ze alle 4 een trek gemeen hebben
 - vaak geforceerd dwz gemene trekken gecreëerd door dingen te herbenoemen = zoeken meerduidig woord voor 2 gedachten
 - geeft soort lapsussen en/of witzen
 - leidt tot Verschränkung (en dus geen Übersetzung of Vertretung)
 - verschillende latente gedachten → 1 latent element
 - 1 latente gedachte → verschillende latente elementen
- Verschiebung
2 vormen
 - Verschuiven inhoud = Anspielung / Annäherung
latent element → in manifeste tekst slechts allusie op latent element (geen brokstuk!)
Cf. misratenen Witz
 - witz ogv niet ogv inhoudelijk associatie maar ogv Gleichklang & Wortvieldeutigkeit
 - bij witz is nog duidelijk wat het verband is met het latente (en dus lachen)
 - bij manifeste droomtekst is niet meer duidelijk wat verband met latente is
 - Verschuiven psychische Akzent
Wat belangrijk is in latente is niet meer belangrijk in manifest en omgekeerd
Cf. Komische van de Verirrung
bv dorpssmid pleegt moord, daar er maar 1 smid is, hangt men 1 van de 3 kleermakers op

- Umsetzung Gedanken in visuele beelden
Rücksicht auf Darstellbarkeit = Verbildliching = plastische Wortdarstellung
cf. letterschrift → Beeldschrift=rebus
wezenlijke van de droom (gehallucineerde bevrediging)
problemen:
 - Abstracte woorden
oa terugvallen op hun oorspronkelijke concrete Bedeutung bv bezitten = op zitten
soort regressie: gedachte → woord → Sinneseindruck
 - Denkrelationen
Aangeduid via formele eigenaardigheden of vorm van de droom
 - ??? → Helder/donker
 - oorzaak/gevolg → voordroom/hoofddroom
 - tussenzin → droomscene wisselt even
 - Dringlichkeit → ene droom na andere
 - “dat is onzinnig” → onzinnige droom
 - droomcensuur slaagt niet volledig → twijfel aan dat element
 - tegenstellingen
 - elk droomelement kan én zichzelf én zijn tegengestelde betekenen
 - cf. Abel Gegensinn Urwörter
bv 1 woord voor sterk/zwak
misverstand vermeden
 - spreken – via toon/gebaar
 - schrijven – via determinatief bv ventje rechtop = sterk / ventje gebogen = zwak
 - ook in huidige talen nog resten
bv Stimme/stumm – uit hetzelfde woord!
 - Woorden omgekeerd
cf. tussen talen vaak zo bv hurry/ruhe
 - Secundaire bewerking
 - Fabriceert een anscheinend sinnvolle Aussenseite
Brecciagesteente
 - Dus nooit ene deel droom door ander deel droom verklaren !!

Grenzen op de Traumarbeit

Dus toch stukken onvormd (unentstellt) in manifeste tekst

- Urteilsäusserungen
Rechtstreeks uit latente gedachten in manifeste tekst
- Reden & Rechnungen
manifeste tekst bevat Nachbildungen en Zusammensetzungen van Rede en Rechnungen uit latente gedachten

VORLESUNG XII

ANALYSEN VON TRAUMBEISPIELEN

Geen volledige dromen, doch slechts Bruchstücke uit dromen van neurotici

Enkel Beispiele – geen Muster (cf. Irma)

- geen eigen dromen
want noodzaak tot rücksichtslos blossstellen van eigen intimste
- wel dromen van neurotici
 - niet volledig
 - klinische argumenten
 - droomduiding ondergeschikt aan therapeutische Absichten
dromen enkel geanalyseerd voor zover ze iets bruikbaars voor de Behandlung brengen
 - dromen zijn slechts an Abschluss van de kuur volledig te begrijpen
 - Praktisch argument
 - Teveel theoretisch Aufklärungen over neurose nodig
 - teveel materiaal aan VA
compleet onoverzichtelijk – cf. Rank “Ein Traum der sich selbst deutet” 1910
 - enkel brokstukken
 - bij seksuele wensen → sterk entstellte droom
 - eigen ik in elke droom (op verschillende plaatsen)
 - toch allemaal heel sterk via symbooldeutung!!!

Droom 1

- Manifeste tekst
2 aparte stukken droom
 - Nonkel rookt ondanks zondag
 - Vrouw streelt mij – als een kind
- Latente gedachten
Logisch verband: Als vrome oom mag zondigen, mag ik mij ook door moeder laten strelen

Droom 2

- Manifeste tekst
Fietsen – bruine dashond bijt zich vast in hiel
Zit op trap – en sla hond – geen onaangename gevoelens & oude dames kijken grinnikend toe
- Latente gedachten
 - Verliefd op meisje met hond, dat hij ziet als hij fietst
 - Meisje → oudere dames

Droom 3

- Manifeste tekst
Vader gestorven – opgegraven: ziet er slecht uit, maar leeft wel
Ik doe alles opdat hij het niet merkt ...
- Latente gedachten
 - Vader gestorven en opgegraven
Joodse wet volgen
 - Na begrafenis vader tandpijn → Joodse wet: “als tand je ergert trek hem eruit” → tandarts: “eerst tand doden, dan pas eruit”
Verdichting: tand eruit = vader uit graf (cf. witz ‘ik haal hem eruit’)
 - dode Vader eren volgens Joodse wet
echter zelfde gevoel tov vader als tov tand: vader ergert je? Maak hem af! (ironische wet)
vanuit kinderlijke seks (beperking onanie) – in puberteit herhaald vanuit sociale motieven
 - vader ziet er slecht uit
 - cf. tandarts over tand
 - door masturbatie in puberteit – naar vader verschoven
 - vader leeft toch verder
 - cf. tandarts over tand →
 - wens dat vader nog zou leven
 - alles opdat vader niets merkt
 - ... dat hij gestorven is (volgens mijn wens??)
 - van masturbatie

Droom 4

- Manifeste tekst
3 triviale dromen in 1 nacht – allemaal infantiel weten=theorie ivm seks
 - Hal met laaghangende luster – stoot hoofd dat bloedt
 - Druivengaard met diepe groeve – weet dat daar boom ontbreekt
 - Bureauschuif – weet meteen dat iemand daarin gezeten heeft
- Latente gedachten
 - wordt kaal en moeder zegt: “hoofd=poep” + laaghangende luster=penis → bloeden door coïtus
 - Meisje = gecastreerde jongen
 - Sporen van penetratie in vagina

Droom 5

- Manifeste tekst
Achtervolgd door officier met rode pet – vlucht trap op, sluit deur
– kijkt door sleutelgat en ziet hem zitten wenen
- Latente gedachten
 - Coïtus interruptus

Droom 6

- Manifeste tekst
Ingebroken – roept wachter die verschijnt met 2 schooiers (met zakachtig opgebonden schorten) –
gaan alle drie trap op en kerk binnen, daarachter heel landschap met weg doorheen
- Latente gedachten
3 personen = penis + kerk met landschap en weg = vrouw → trappen op = coïtus

droom 7 (cf. traumdeutung)

- manifeste tekst
wandeling met vader (rotunde) – blikken plaat stuk afscheuren? – trap in een schacht
- latente gedachten
 - een en al symboolduiding (vrouwelijk lichaam)
 - vader is oplichter op bedrijfsvlak en zou dus ook gelogen hebben ivm seksuele voorlichting

droom 8

- manifeste tekst
2 dromen
 - 2 grote 'Muster'koffers bij vertrek met trein
 - douane vindt iets verboden in koffer – “niets aan te doen”
- Latente gedachten
 - Zwarte koffers = zwartharige vrouwen
 - Freud=douane – verzwijgt Freud relatie met vrouw die Freud kent

Droom 9

- Manifeste tekst
eigen zus samen met 2 vriendinnen=zussen – geeft alleen die zusters een hand
- Latente gedachten
2 zusters = 2 borsten – mag die niet bij eigen zus aanraken

Droom 10

- Manifeste tekst
met 2 onbekenden (naam vergeten), ontmoet pietje de dood
- Latente gedachten
2 onbekenden, naam vergeten = zeer goed bekend – wenste hen dood

Droom 11

- Manifeste tekst
Trein stopt = ongeval? Moet van trein af en vermoordt iedereen op zijn weg doorheen de coupés
- Latente gedachten
 - Krankzinnige moordenaar
 - Verhaal krankzinnige op trein – die agressief wordt
 - Eigen dwanggedachte: “alle Mitwisser beseitigen”
 - Zag meisje terug waarmee hij verlovings verbrak omdat ze hem krankzinnig jaloers maakte
 - Reeks coupés = polygamie (zich niet tot 1 Frauenzimmer beperken)
 - Dame vertelt: bij treinbotsing best benen omhoog doen
dat gebeurde ook toen hij nog verloofd was

VORLESUNG XIII

ARCHAISCHE ZÜGE UND INFANTILISMUS DES TRAUMES

Kindertijd

tot 5, 6 en zelfs 8 jaar

- **Gedächtnislücke = Erinnerungsleere**
- **Deckerinnerungen**
 - Goed behouden, plastisch empfundene herinneringen
 - Niet altijd even belangrijke gebeurtenissen
latente/Ubw = belangrijk → Verdichtung en vooral Verschiebung → manifest = onbelangrijk

droom vergelijkbaar met dekerinnering

latent/Ubw materiaal uit kindertijd – dat slechts verdicht en verschoven in manifeste tekst komt

- Infantiele Erlebnisse
oa personen van vroeger – bv huisdokter (seksuele!!)
- Infantiele Wünsche
 - energisch böse Wünschen
narcistische en oedipale doodswensen
 - narcistische doodswensen tov gelijke concurrent tov nieuwkomer – om liefde ouders, gemeenzaam bezit en woonruimte
 - zelf 2 ½ j – 4/5 j = haat tov nieuwkomer
 - zelf < 2 ½ j = leert leven met nieuwkomer
 - zelf ouder dan 4/5j = nieuwkomer wordt 'object', pop – zelfs voor zorgen als een moeder (meisjes >8j)
 - oedipale doodswensen tov ouder van het ander geslacht
 - ouders moeten gelijke geslachten scheiden
ouders laten zich in hun *Liebeswahl* tov eigen kinderen vaak door de sekse leiden
 - moeder
 - tov dochter: moet dochter van eigen wil en *Sexualfreiheit* doen afzien – terwijl ze zichzelf soms tot concurrente ontpopt die daar niet van af ziet
 - tov zoon: *reinste Beispiel einer durch keinerlei egoistische Rücksicht gestörten, unwandelbaren Zärtlichkeit*
 - vader
 - tov zoon: moet zoon van eigen wil, *Sexualgenuss* en genot familiegoederen doen afzien
 - tov dochter: minder riskant
 - gevolg is dat kinderen zich naar het andere geslacht richten
 - zoon = Oedipuscomplex
 - *Zärtlichkeit* voor moeder
 - vader is concurrent
→ loert op dood vader (vaak gemaskeerd door *Mitleid*)
→ *Kastrationskomplex*
Ödipuskomplex aus dem Leben herausgeworfen → keert in *Dichtung* terug (in oneindig veel variaties)
 - dochter
 - *Zärtliche Beziehung* tov vader
 - moeder neemt plaats bij vader in, stoort die *zärtliche Beziehung* tov vader

- Ausschweifend sexuelle Wünsche = exzessiven Sexualregungen infantiele seksualiteit
 - Kenmerken infantiele seksualiteit
 - Wegvallen Schranken
 - geen *Artschranke* tussen mens/dier -
 - geen *Ekelschranke* tov anale – maar plezier
 - geen *Inzestschranke* tov ouders, *Geschwister*, verzorgenden etc – maar nieuwsgierig
 - organisatie seksualiteit
 - Gleichgeschlechtlichkeit = slechts 1 geslacht nl mannelijk=falisch
 - polymorf perverse: geen genitale lust → andere organen en *Körperstellen* zijn erogeen=lustgenererend
 - volwassen onderdrukking van infantiele seksualiteit paradox
 - opvoeding
ziet infantiele seks → energieke onderdrukking
 - wetenschap
zegt dat er geen infantiele seks is (over het hoofd zien of *umdeuten*)

ethische besluiten uit infantilisme droom

- beter dat de *Psychologie* de waarheid zegt (*diese Dinge existieren* doch nl doodswensen en seksuele wensen bij kinderen), zelfs al is dat via die onwetenschappelijk droom dan dat de cynici dat moeten doen
- terugkeer tot begin van onze ethische ontwikkeling – het is doordat die infantiele doodswensen en seksuele wensen in de droom schuilen dat we ons schamen voor onze dromen (ook al komt daar op zich niets van die doodswensen en seksuele wensen in voor)

theoretisch besluiten uit infantilisme droom

2 soorten regressie

- formele regressie
gedachten als beelden uitgedrukt = gehallucineerde wensvervulling
- materiële regressie
het primitieve kinderlijke *Seelenleben* wordt weer gewekt
 - ontogenese
 - *Übermacht Ich* = doodswensen
 - Tov gelijken
 - Tov ouders = Oedipuscomplex
 - *anfängliche Regungen* van ons *Sexualleben*
 - fylogenese
oeroud intellectueel *Besitz* nl kennis *Symbolbeziehung*

VORLESUNG XIV

DIE WUNSCHERFÜLLUNG

Droom = wensvervulling

- unentstellte kinderdromen = onverhulde vervulling van een toegelaten wens
– onmiddellijk duidelijk
- entstellte volwassen dromen = verkapte of verhulde vervulling van een verdrongen wens
– pas duidelijk na *Deutung*

kritiek op theorie “droom = wensvervulling”

- Laienkritiker
 - Wil altijd van manifeste tekst vertrekken, wil nooit wachten op resultaat van *Deutung*
 - Ablehnung stelling “droom = wensvervulling” is gewoon deel van censuur op dromen (we mogen niet zien dat droom wensvervulling is, droom doet er alles aan om dat te verbergen)
- Kritiek vanuit Freuds theorie
via angstdromen = dromen met pijnlijke Inhalt
 - droom = wensvervulling – maar mislukt
droom = *Wunscherfüllungstendenz*
 - latent: zeer pijnlijke of angstwekkende *Gedanken*
 - Traumarbeit (Verschiebung/Verdichtung)
 - Vorstellungen kunnen makkelijk entstelt worden
 - angstaffecten zeer moeilijk te instellen – angstaffect resistent aan Traumarbeit
 - Manifest
 - Geen angstwekkende voorstellingen meer
 - Maar nog wel angstaffect
 - droom = wensvervulling – maar onverhulde vervulling van een verworpen=verdrongen wens
droom = *Angsterfüllung*
 - vervulling van een verworpen wens
voor wie is droom een wensvervulling
 - wensvervulling is angstwekkend, in de mate dat dromer wens *verwirft*
 - cf. sprookje worst
 - vrouw: wenst worst / onlustvol voor man
 - man: wenst worst aan neus vrouw / onlustvol voor vrouw
 - man=vrouw: wensen samen worst weg / ??? = neurose (compromis van ‘niets’)
 - onverhulde vervulling van een verworpen wens
 - censuur gepasseerd → geen enkele Entstellung
 - onduidelijk hoe het komt dat een verdrongen wens de censuur zomaar kan passeren doordat censuur tijdens slaap mag afnemen (toch geen motoriek / het is maar droom)
 - onverhulde vervulling van een verworpen wens wekt snel wakker worden voordat de droom de verdrongen wens volledig vervult
 - angst voor de sterkte van die wens
geldt voor alle Unlustträume
 - cf. nachtwaker functie – hoeder van de slaap
 - externe storing? → droom maken door daarmee verdrongen wens te associëren
 - echter die verdrongen wens begint onverhuld in vervulling te gaan → angst
 - 1ste reactie: “het is maar een droom”
 - 2de reactie: “wakker worden!”

- droom = *Straferfüllung*
Bestrafung voor ene = Wensvervulling voor andere (censurerende persoon) =
 - cf. sprookje worst
 - vrouw: wenst worst / onlustvol voor man
 - man: wenst worst aan neus vrouw / onlustvol voor vrouw = straf voor vrouw
 - man=vrouw: wensen samen worst weg / ???
 - = neurose (compromis van 'niets')

droom is alleen maar wensvervulling

latente gedachten

- dagresten
 - prikkels van buiten en van binnen uit
 - Vbw gedachten = allerlei komplizierte seelischen Akte = stof/materiaal voor de droom
- Traumarbeit doet 2 dingen
 - formele regressie
prikkel en gedachten (bv Vbw wens) als beeld voorgesteld
 - maar vooral unentbehrlicher Zutat
prikkel of Vbw gedachte wekken een Ubw infantiele wens
Ubw bewerkt die Vbw gedachte (via Verdichtung/Verschiebung), teneinde die Ubw infantiele wens als vervuld voor te stellen
- resultaat is manifeste tekst

cf. metafoor kapitalist/ondernemer

- Ubw verdrongen infantiele wens die naar vervulling dringt
kapitalist = psychische energie voor droomvorming
- Dagresten
ondernemer = beslist hoe psychische energie gebruikt wordt, welke vorm die als droom aanneemt

voorbeeld wensvervulling in droom

- manifeste
 - Met man naar toneel – één kant leeg
 - Man zegt dat vriendin Elise en aanstaande ook naar toneel wilden – maar enkel slechte plaatsen (3 voor 1,50), en dus niet – vind dat zelf niet erg
- latente
 - Ärger ivm voreilig getrouwd zijn (naar toneel = getrouwd) – Unzufriedenheit met man (3 = man)
- wens
 - Vroeger trots op getrouwd zijn = naar toneel mogen = alles mogen zien
 - infantiele sexuelle Schaulust tov sex ouders
willen zien wat in huwelijk tussen papa en mama gebeurt

VORLESUNG XV

UNSICHERKEITEN UND KRITIKEN

Droom blijft altijd ergens *Unbestimmt*

- *Unbestimmtheit* is inherent aan droom → *Mehrdeutigkeit*
 - Droomelement als zichzelf (uit latente gedachten) of symbolisch?
 - Droomelement als zichzelf (uit latente gedachten) of als zijn tegendeel?
 - Droomelement kan altijd een omkering zijn
 - Principiële altijd Überdeutung mogelijk
 - Etc.
- oplossing voor *Unbestimmtheit* droom → inperking *Mehrdeutigkeit* ?
bv Bilderschrift lost Unbestimmtheiten / Zweideutigkeiten / ambivalentie woorden op
 - oerwoorden (Abel)
 - 1 woord voor tegengestelden – bv sterk/zwak
 - gesproken
 - toon
 - geste/gebaar
 - geschreven
 - teken toevoegen – bv staand ventje = sterk / gebogen ventje = zwak
 - Semitisch geschrift
 - enkel medeklinkers geschreven → zelf klinkers invullen (in Ubw enkel die klinkers)
 - Hiërogliefenschrift
 - Keuzen L→R of R→L → richting gezichten figuren volgen
 - Kan ook verticaal
 - Geen splitsing
 - Chinees schrift
 - iedere klank kan 10 betekenissen hebben → hoe Vieldeutigkeit inperken
 - verbinding woorden tot één woord
 - tonen van uitspraak
 - bijna geen grammatica, geen relaties
 - moet lezer zelf uit de Zusammenhang afleiden
- droom blijft *unbestimmt*
 - droom is geen *Vehikel zur Mitteilung*, niet gericht op begrijpelijkheid
 - droom wil integendeel juist onbegrepen blijven
 - veel *Unbestimmtheiten* geraken niet opgelost in droom – er blijft fundamentele *Vieldeutigkeit*

Traumdeutung blijft *erkünstelt* = *komisch* / *witzelnd* (negatieve connotatie)

- ondanks het 'persoonlijk moment' van de Deuter ...
Geschicklichkeit, Erfahrung of Verständnis van de Deuter (persoonlijk moment)
- ... blijft de droomduiding *erkünstelt* = *komisch* / *witzeln*
 - manifeste tekst als gekunstelde witz
Verschiebung → Anspielungen = manifeste tekst alludeert op latente inhoud via de sonderbarsten, ungebräuchlichsten, äusserlichen associaties/Verknüpfungen – die bald komisch bald witzig erscheinen
 - analyticus kan nooit raden via welke witz of associaties manifeste tekst op latente alludeert er blijft een willekeur van de Deuter mogelijk
 - Enkel dromer kan zeggen op welke (Ubw) witz zijn droom gebaseerd is
 - Door die zelf te reveleren
 - Door zijn VA kan de analyticus die witz reconstrueren = interpreteren
 - Manifeste tekst als koude witz
 - Witz
 - Vbw gedachte
 - Wekt Ubw wens
 - Vbw gedachte bewerkt via Verdichtung/Verschiebung
 - Resultaat = Lustgewinn
 - Droom
 - Vbw gedachte
 - Wekt Ubw wens
 - Vbw gedachte bewerkt via Verdichtung/Verschiebung
 - Resultaat = geen Lustgewinn
Traumwitz erscheint als ein schlechter Witz, er macht un nicht lachen, lässt uns kalt
 - Voorbeelden
 - Voorbeeld 1
 - Manifeste tekst
dode vader weer levend en zegt: het is 10 voor 12, 5 voor 12, 12, etc
 - Latente gedachten
 - Vader was pünktlich vnl voor eten: zag graag iedereen samen aan tafel
 - "Urmensch=Uhrmensch leeft in ons voort"
 - voorbeeld 3
Satyros = "Sa Tyros" (Tyros is van u) danst op schild
 - voorbeeld 2
oom kust mij in auto = witz op autoerotiek

Nieuwe misvattingen ivm Traumdeutung bij analytici zelve

- prospectieve dromen (Maeder)
dromen
 - niet alleen met verleden bezig
 - maar ook altijd met toekomst
 - enkel in latente gedachten of bezig met oplossen toekomstige problemen
 - bv bezig met dood = persoonlijkheid dromer (obsessioneel??)
- biseksuele dromen (Adler)
dromen
 - niet alleen vanuit eigen seksuele stroming
 - maar ook altijd vanuit andere seksuele stroming
- anagogische dromen (Silberer)
dromen
 - tonen niet alleen verdrongen Regungen (dood wensen + seksuele wensen)
 - maar ook altijd met Darstellung hogere Seelenleistungen
niet bij Freud zelf!!!

Dromen onder overdracht

Analysanten willen via dromen theorie van hun analyticus bevestigen

- wat analyticus zegt (en niet zeg) = dagresten = materiaal
- analyticus enkel een soort experimentator die elementen inbrengt
bepaalt enkel waarover er gedroomd zal worden, niet wat er gedroomd zal worden

paradigma ?? droom ⇔ neurose=symptoom

- neurose=symptoom → droom
- droom → neurose=symptoom
droom toont veel sneller wat neurose=symptoom pas na vele jaren analyse toont
 - symptomen hebben Sinn en Absicht
 - symptomen komen uit Schicksalen van het subject
 - symptomen vanuit veranderde krachtsverhouding tussen Mächten des Seelenlebens
soort 'slaaptoestand' (hypnoid)

BEITRÄGE ZUR PSYCHOLOGIE DES LIEBESLEBENS III

DAS TABU DER VIRGINITÄT

1917

droom pas getrouwde vrouw

- manifeste tekst
- latente gedachten
ontmaagding
- wensvervulling
 - oppervlakkig: Penisneid = herhaling ontmaagding
 - diepste niveau: castratie man en penis bijhouden (empire des sens) – vanuit Erbitterung

DAS UNHEIMLICHE

1919

unheimliche van beschadiging/verlies ogen

kinderangst om ogen te beschadigen of te verliezen, angst om blind te worden
verklaard met behulp van droomsymboliek

- penis → oog
- penis verliezen (castratie) → 2 manieren om castratie te symboliseren
 - → 2 ogen = verdubbeling (zelfs verveelvoudiging) Genitalsymbol
 - → oog verliezen of blindworden
straf voor het zien van het verboden lichaam van moeder
cf. Oedipus steekt zijn eigen ogen uit

unheimliche van de onbedoelde *Wiederholung des Gleichartigen*

- voorbeelden Freud
 - telkens opnieuw in rosse buurt terechtkomend
 - telkens opnieuw zelfde nummer, telkens opnieuw zelfde herkenningsteken, etc
- cf. Hilflosigkeit mancher Traumzustände
 - herhalen trauma (kindertrauma) in analyse
 - cf. douleur d'exister
- lustvolle van de bedoelde herhaling bij kinderen!!!
overwinnen trauma

ÜBER DIE PSYCHOGENESE EINES FALLES VON WEIBLICHER HOMOSEXUALITÄT 1920

lineaire *Darstellung* casus

daarna 2 discussiepunten

allebei uiting van wraak tov vader omdat niet zichzelf maar moeder nog kind van hem kreeg

- acting out (Lacan)
mannelijk type van Liebe of objectkeuze = hoofse liefde tov cocotte
onder de ogen van vader = wraak tov vader omdat niet zichzelf maar moeder kind van hem kreeg
- passage à l'acte (Lacan)
ernstig bedoelde zelfmoordpoging
 - aanleiding zelfmoordpoging = samenloop van 2 factoren
 - vader kijkt woedend naar dochter en *cocotte*
geen reden voor dochter om zelfmoord te plegen ...
 - moet *cocotte* bekennen dat de man haar vader is
→ *cocotte* vliegt meteen uit (*aufbrausen*): “ga weg”
enige reden voor dochter om zelfmoord te plegen!!!
 - *tiefer greifende Deutung* van zelfmoordpoging
 - wensvervulling
krijgt kind van vader – want *kommt nieder* (witz!!) door schuld vader
 - zelfbestraffing
 - voor die wensvervulling
 - slechts mogelijk in de mate dat ze daarmee ook ander straft, in identificatie
 - wraak tov vader
 - wraak tov moeder – moeder had moeten sterven door *nieder kommen* van kind dat de vader haar gaf ipv aan de dochter

overdracht op Freud geschoeid op de leest van haar verhouding tot de vader

- voorgewende *Rücksicht auf die Eltern*
 - positieve overdracht
 - geen weerstand tov *Deutung*, zeer snel volledig en overzichtelijk resultaat
 - zelfs volledig meegaan in de *Deutung*, anticiperen op die *Deutung*
cf. dromen begin analyse
 - latente gedachten
anticipatie *Heilung Inversion* dankzij psychoanalyse (wensvervulling???)
+ blijheid over nieuwe perspectieven (man+kind)
 - reactie Freud
 - tov patiënte:
 - achterdocht
 - dromen botsen met haar expliciete bedoeling om zo snel trouwen als dekmantel om homo zonder controle van haar vader te kunnen beleven
 - *durch irgendeinen leisen Eindruck gewarnt ???*
 - noemt die dromen leugenachtig en huichelachtig
"je probeert mij te bedriegen zoals je de vader altijd hebt proberen te bedriegen"
"je probeert mij binnen te doen om mij dan des te meer te kunnen ontgoochelen"
 - tov analytici: stelt hen gerust
 - paniek zgn 'analytici': *Sturm von hilfloser Entrüstung bei manchen die sich Analytiker nennen* (niet echte!!): "kan het Ubw dan liegen!?"
 - Freud stelt hen gerust / leest hen de les: droom ≠ Ubw
 - Vbw gedachte van dag voordien ...
nl *Absicht mich irreführen/betrügen* zoals ze bij haar vader placht te doen
 - ... wekt de daarachter verscholen door verdringing Ubw geworden kinderwens
nl oorspronkelijke wens om vader te 'bevallen'
 - ... Vbw gedachte bewerkt via primair proces (*Verschiebung/Verdichtung*)
nl leugenachtige droom = anticipatie *Heilung Inversion* dankzij psychoanalyse (wensvervulling???) + blijheid over nieuwe perspectieven (man+kind)
liefde tot vader → verdringing liefde tot vader = Ubw → vader willen bedriegen
- wraak tov vader
 - negatieve overdracht = overdracht op Freud van een *gründliche Ablehnung des Mannes*
 - aan bepaalde grens wordt weerstand tov *Deutung* plots *unbesiegbar*
 - pseudo-interesse of koele reserve
als Freud theorie uitlegt die direct op haar van toepassing is, zegt ze met *unnachahmlicher Betonung* "boeiend, boeiend" – cf. *Weltdame* die rondleiding in museum krijgt en daar dingen die haar geen moer interesseren pseudoaandachtig door een lorgnet bekijkt
 - cf. Russische tactiek = laten vastlopen in het ijs
 - cf. dwangneurose = alles wat men hem zegt blijft *mit dem Vorbehalt des Zweifels behaftet*
 - cf. hypnose = uiteindelijk niet volledig hypnotiseerbaar (doet maar mee om hypnotiseur een plezier te doen)
- Freud stopt analyse
 - was sowieso enkel een proefbehandeling (naar ouders toe gesteld)
 - verwijst door naar vrouwelijke collega

ERGÄNZUNGEN ZUR TRAUMLEHRE

1920

samenvatting van lezing Freud – door Freud zelf?

droom = wensvervulling?

- geen uitzondering
 - klassieke wensdromen
cf. hysterie
 - angstdromen
cf. angsthysterie
 - strafdromen
droom = wensvervulling voor *selbstbeobachtende kritische Instanz im Ich*
(*Ichideal, Zensor, Gewissen*)
cf. dwangneurose
- wel uitzondering
traumatische dromen
 - *Unfallskranken*
 - Terugkeer kindertrauma's tijdens psychoanalyse van neurose

droom ≠ prospectief!

Varendonck (Gent)

- Observeert eigen *autistisch Denken* of Ubw (Vbw!) Phantasieren tijdens halfslaap
- En toont zo aan dat het anticiperen van oplossingen en aanpassingen in de droom louter een kwestie is van de latente gedachten (dus geen kenmerk van de droom zelf)

JENSEITS DES LUSTPRINIZPS

1920

tendens tot lustprincipe

wat verzet zich tegen tendens tot lustprincipe?

- Slechts schijnbaar jenseits van het Lustprincipe
 - Realiteitsprincipe
doet *Ich* tijdelijk onlust aanvaarden, lust uitstellen
realiteitsprincipe uiteindelijk in dienst van het lustprincipe
 - verdrongen *Triebregungen*
hun bevrediging veroorzaakt onlust voor het *Ich*
 - extern gevaar
waarneming extern gevaar zorgt voor onlust (verwachting van onlust)
- echt jenseits van het lustprincipe
Wiederholungszwang – die *triebhafter* is dan het Lustprincipe

waar vinden we *Wiederholungszwang*?

- Bepaalde dromen
 - Unfallsträume van de gemeine traumatische neurose
 - oorzaak = puur psychisch trauma
 - met levensgevaar verbonden ongeval = trauma
 - niet voorbereid op doorbreking *Reizschutz*, te weinig *Angstbereitschaft* (= overbezetting opnemende systemen) → *Schreck* door plotse *Reiz*-tsunami
 - als *Reiz*-tsunami zo hevig is, doet *Angstbereitschaft* er eigenlijk niet meer toe
 - Geen fysieke kwetsuur of wonde
om die *Reiz*-tsunami te binden
 - gevolgen
 - niet meer aan ongeval=trauma (willen) denken
 - dromen (nachtmerries??) dat men ongeval=trauma telkens opnieuw meemaakt = fixatie aan trauma = herhalingsdwang
verklaring?
 - wensvervullende tendens van droom *erschüttert*??
 - telkens opnieuw pogen *Reiz*-tsunami toch nog te *bewältigen*=bemeesteren
 - telkens opnieuw pogen traumatische *Eindrücke* toch nog psychisch te binden en zo het lustprincipe weer te installeren
 - herhalingsdwang is dus fundamentele (*jenseits*) dan lustprincipe
 - Masochistische tendens van het *Ich*??
 - cf. *Kriegsneurose*
 - geen organische schade – wan kan ook zonder mechanische shock
 - geen *Ubw* oorzaak?? Geen hysterie – want groot subjectief lijden (cf. hypochondrie, melancholie) + algemene psychische verzwakking en *Zerrütung* (ontwrichting, ondermijning, ontreddeering)
 - *Ichkonflikt* bevordert traumatische neurose
 - zuiverste manifestatie van herhalingsdwang
in andere gevallen is er ook altijd uitleg binnen het lustprincipe en het *Ich* mogelijk,
 - dromen in PA waarin kindertrauma's terugkeren (onder overdracht)
 - kindertrauma's (niet secundair gebonden) worden verbonden met dagresten → droom
- kinderspel fort-da
- overdrachtsneurosen in PA
- Schicksal

ÜBER EINIGE NEUROTISCHE MECHANISMEN BEI EIFERSUCHT, PARANOIA UND HOMOSEXUALITÄT 1921

Eifersucht is normale *Affektzustand*

abnormale versterking *Eifersucht* = 3 *Schichten/Stufen* van *Eifersucht*

- bovenste laag
normale jaloezie tov rivaal/concurrent die met liefdesobject ging lopen
 - complexe *Affektzustand*
 - *Trauer/Schmerz* om verlies liefdesobject = narcistische *Kränkung*
 - vijandigheid tov rivaal die met liefdesobject ging lopen
 - zelfkritiek = zelf verantwoordelijk voor verlies liefdesobject
 - vanuit Ubw
 - Oedipuscomplex en *Geschwisterkomplex*
 - biseksueel – dus man zowel tov rivaal man/vader/broer als tov vrouw/moeder/zus
cf. ergste van jaloezie voor man is zich verplaatsen in ontrouwe vrouw
- middelste laag
(neurotische) jaloezie via projectie eigen ontrouw(neigingen)
 - proces
 - Vbw (verlangen naar) ontrouw met ander geslacht
eigen *Antriebe* tot ontrouw en zelfs *im Leben betätigte Untreue*
 - gekanaliseerd via conventionele tolerantie behaagzucht vrouw & veroveringszucht man
 - wie wordt dan toch jaloers?
 - gelooft niet dat die 'toegelaten flirt' ontrouw kan voorkomen, integendeel
 - loochent=*Verleugnung* eigen (verlangen naar) ontrouw
 - ogv minimale *Anzeichen* van Ubw verlangen tot ontrouw bij Ander, van Ubw *Koketterie* bij vrouw (lachje, handje, etc – lapsussen)
= verhoogde aandacht voor Ubw van zijn vrouw
 - projectie eigen (verlangen tot) ontrouw op Ander waaraan men zelf trouw moet zijn
 - ziet ontrouw vrouw reusachtig uitvergroot
 - en hecht daar dan grootste belang aan
Überbesetzung van de eigen *Deutungen* van Ubw van zijn vrouw
 - analyseerbaar
 - minimale tekenen (lapsussen) van Ubw verlangen tot ontrouw bij Ander vallen niet te betwisten – wel de *Einschätzung* ervan
 - bewust maken van eigen Ubw *Phantasien der Untreue*
- onderste = diepste laag
(psychotische) wahnhafte Eifersucht - Eifersuchtswahn
proces
 - Ubw verlangen naar 'ontrouw' met eigen geslacht
 - poging tot afweer oversterke homoseksuele *Regung*
"Ich liebe ihn ja nicht, sie liebt ihn"

paranoia en dromen

- proces/mechanisme
projizieren nach aussen auf Andere hin, was sie im eigenen Innern nicht wahrnehmen wollen verschieben auf das Ubw der Anderen die Aufmerksamkeit die sie dem eigenen Ubw entziehen
- casus Eifersuchtsparanoia (man)
gedenkencheerde Eifersuchtsparanoia – geen Eifersuchtswahn in dromen
 - mechanisme/proces
combinatie 3 vormen van *Eifersucht* = 3 lagen van *Eifersucht*
 - kindertijd
 - Oedipuscomplex
 - vader: geringe *Bedeutung*
 - moeder
 - sterke moederbinding – lieveling van de moeder
 - sterke (normale) jaloezie in relatie tot moeder (tov *Geschwister* en vader???)
 - homoseksueel trauma
 - verhouding tot homoseksualiteit
 - verdrongen
 - geen sublimering → geen vriendschappen of sociale interesses
 - verhouding tot vrouw = huwelijk
 - huwt om moeder rijk maken
 - evolutie
 - meteen dwangmatige twijfel maagdelijkheid bruid (vanuit verlangen naar virginale moeder)
 - bedriegt vrouw in een langdurige verhouding met andere vrouw stopt ontrouw tov vrouw, omdat hij denkt dat ze iets vermoedt
 - jaloezie
eerst voltijds – later in aanvallen
 - geprojecteerde jaloezie
beschwichtigt Vorwürfe wegen seiner Untreue
 - *wahnhafte* jaloezie
 - vanuit homoseks tov schoonvader
 - cf. aanvallen jaloersheidswaan nav bevredigende coitus met vrouw bij *Sättigung* hetero libido wordt ook homo libido gewekt – die wordt afgevoerd in aanval van jaloersheidswaan
dat zorgt voor *Überbesetzung der Deutungen* van Ubw van zijn vrouw
terzelfder tijd dromen zonder jaloersheidswaan – mét homo

- casus Paranoia persecutoria = Verfolgten Paranoiker = Beziehungswahn
niet gedeclencheerde achtervolgingswaan (man) – achtervolgingswaan in dromen
 - proces/mechanisme
 - ambivalentie tov geliefde man (vader)
 - haat → rebel
 - liefde → onderworpen + verzaakt aan Genuss des Weibes na dood vader verwacht *etwas wie Liebe* van vreemde man
 - tov mannen
 - dubbelheid
 - *Misstrauen*
 - Maar toch telkens bedrogen en uitgebuit
 - onverschilligheid vreemde man als vijandigheid geïnterpreteerd
 - achtervolgingsgedachten = *Widerschein* van eigen vijandigheid tov die man
 - maar zonder *Glauben & Anwert*, geen *Bedeutung*, spot er zelfs mee = niet gedeclencheerde paranoia
 - dromen
volop achtervolgingswaan in dromen = voorlopers of *Ersatz* voor waanideeën
 - grote angst voor 'sterke stier' – waaraan hij telkens net kan ontsnappen onderkent die stier zelf als vader
 - paranoïde *Übertragungstraum*
 - tekst: ik scheer mij, hij ruikt zeep van vader – ik wil zo een vaderoverdracht forceren
 - interpretatie: spot met zijn paranoïde fantasieën, ik heb immers een volle baard
 - psychopathologie en dromen
 - Vbw latente gedachten kunnen van alles zijn:
 - normale gedachten
 - maar ook een of andere *Neurose*
hysterische fantasie, dwangvoorstelling, paranoïde *Wahnidee*
 - wekken Ubw verdrongen wens
 - daardoor worden Vbw latente gedachten onderhevig aan Ubw proces van *Traumarbeit* (Verschiebung/Verdichtung)
 - resulteert in manifeste tekst
het is van *Traumarbeit* afhankelijk of *Neurose* (hysterische fantasie, dwangvoorstelling, paranoïde *Wahnidee*) in de manifeste tekst geraakt of niet – ene keer wel, andere keer niet

BEMERKUNGEN ZUR THEORIE UND PRAXIS DER TRAUMDEUTUNG 1922

laatste editie Traumdeutung identieke herdruk
dus apart gepubliceerde opmerkingen

waar beginnen met VA rond droom

- Vanuit manifeste tekst
 - Alle manifeste elementen chronologisch aflopen
beste voor autoanalyse
 - Vertrekken bij ausgezeichnete manifeste elementen
 - Deutlich
 - Intens
 - Rede = uitspraak
- Vanuit dagresten
Direct vragen welke dagresten dromer hij met droom associeert
- dromer mag zelf kiezen waar hij begint
 - tekst
dagrest

Widerstandsdruck waarvan droom getuigt → Deutungsarbeit aanpassen

- droom getuigt van zeer grote weerstand
 - uiting weerstand
VA in breedte, niet in diepte = telkens nieuwe stukken droom, maar zonder VA daar rond
 - Deutung
???
- droom getuigt van grote weerstand
 - uiting weerstand
 - duidelijk over welke dingen droom handelt
 - onduidelijk wat droom over die dingen zegt = wensvervulling blijft onduidelijk
 - Deutung
geen echte Deutung, maar enkel Symbolübersetzungen
- droom getuigt van matige weerstand
 - uiting weerstand
 - eerst divergente VA = telkens nieuwe thema's
 - daarna convergente VA = richting latente gedachten
 - Deutung
samenwerking mogelijk
- droom getuigt niet meteen van weerstand
 - geen Traumarbeit = Verschiebung/Verdichtung!!) van latente gedachten
maar vrije Bearbeitung van latente gedachten – cf. Dichtwerk met willekeurig
Durchrüttlung=dooreenschudden en Verwandlung=transformatie van motieven
 - Deutung
soort inleiding tot andere gedachten en herinneringen

dagresten ⇔ verdrongene

- Verdrongen wens → dagrest = *Traum von unten*
 - Zeer sterke verdrongen wens breekt wakend leven binnen
 - En vermomt zich in dagresten
- Dagrest → verdrongen wens = *Traum von oben*
 - Dagresten blijven 's nachts hangen
 - en zoeken versterking door verdrongen wens

dromen //dagresten

- dagrest → droom
normaal
- droom → droom
 - droom afgescheiden van wakend leven (cf. Phantasie)
 - droom knoopt niet bij dagrest aan maar bij element uit een vorige droom
 - vaak tijdens een PA

2 fasen Traumdeutung

- übersetzung
manifeste tekst → latente gedachten
- Beurteilung & Verwertung
wat is de waarde van die latente gedachten? Dat zijn maar gedachten zoals andere gedachten ...
(cf. discussie "kan droom dan liegen?")
zeer belangrijk voor dromen passe!!!
 - Genesungstraum = Bequemlichkeitstraum? Ja!
resultaat van weerstand!
 - Zo bespaart men zich een moeilijk stuk analyse
vooral wanneer de overdracht een pijnlijke wending aanneemt (uiting van positieve overdrachtsweerstand)
 - Cf. neurosen – met niet houdbare te snelle genezingen
 - Na paar sessie "ik ben genezen!"
 - *Kriegsneurose* die symptomen laat varen door dreiging electroshock
 - Ambivalentiedromen (= bedrieglijk, leugenachtig??)
 - Telkens 2 dromen die elk 1 pool van de ambivalentie in zuivere vorm isoleren
 - 1 van die dromen verdwijnt plots (vergeten)
 - oplossing ambivalenticonflict? Niet zeker ...
 - slechts via wakend leven te beoordelen of ambivalentie effectief is opgelost!
(dus geen besluiten trekken uit droom!!)
 - Bestätigungstraum = Gefälligkeitstraum? Nee ...
Bestätigungstraum als resultaat van suggestie en dus *Gefälligkeitstraum*?
 - Impact analyticus op manifeste tekst
cf. experimenten Mourly Vold: wijziging lichaamshouding heeft effect op droomtekst
wat analyticus zegt heeft effect op droomtekst
 - Impact analyticus op latente Vbw gedachten
algemene vraag: suggereerbaarheid patiënt onder overdracht
 - Geen impact analyticus op verdrongen wens
(en daaruit resulterende *Traumarbeit* op de latente Vbw gedachten)
cf. *nachhinkende Bestätigungstraum*
 - Analysant droomt over door de analyticus geconstrueerde kinderherinnering
 - bij veel analysanten zijn dat zelfs de enige dromen
vnl bij ambivalentie → dwangmatige twijfel (dwangneurotici??) → *Bestätigungstraum*
→ "is droom *Bestätigung* of *Ausdruck meiner Gefügigkeit gegen dich* (overdracht)?"
 - Hoe beoordelen (*Verwertung*)?
 - leidt analyse van die dromen tot *Erinnerungsgefühle* tov die kinderherinnering
 - Het gaat om een echte herinnering
 - Echte *Erinnerungsgefühle*
 - Geen *Erinnerungsgefühle*: verdrongene werd maar beetje doorgelaten
 - Het gaat om een Ubw Phantasie
valse *Erinnerungsgefühle* of subjectieve Überzeugung
 - Herinnering dromen die aan PA vooraf zijn gegaan
– en die op dezelfde manier te duiden zijn

droom onder overdracht = *Gefälligkeitstraum*

- Dankzij positieve *Übertragung* = *Gefügigkeit* ...
- ... komt in PA via dromen meer verdrongen materiaal (wens) naar boven
 - verdrongen materiaal in droom? In VA bij droom? In duiding van VA bij droom?
 - dromen onder overdracht
 - overdracht doet dromen – dromen is op zich al een uiting van overdracht
Meeste bruikbare dromen zijn dus gesuggereerde dromen = *Gefälligkeitsträume* –
 - Niet de inhoud (verdrongen wens) gesuggereerd
 - Wel de act van het dromen
 - overdracht laat toe om kindertrauma's (*peinliche Erlebnissen der frühinfantilen Sexualperiode*) in dromen te herhalen
 - *Arbeit der Kur lockert die Verdrängung* van infantiele trauma's
 - Wiederholungszwang infantiele trauma's
 - positieve overdracht houdt Wiederholungszwang binnen de kuur
nl zich houden aan verplichting om alleen te spreken (VA)
= *Bündnis der Kur* (alliantie, coalitie, bondgenootschap) *mit dem Wiederholungszwang*
 - maakt dat *Wiederholungszwang* zich beperkt tot dromen
 - gaat in eerste instantie in tegen lustprincipe (verdringing) ...
 - ... maar beoogt uiteindelijk heerschappij realiteitsprincipe
 - *Wiederholungszwang* kan echter ook ingaan tegen die alliantie
en in de overdracht zelf verschijnen (negatieve therapeutische reactie acting out, negatieve overdracht)

Cf. dromen traumatische neurose

enig uitzondering op stelling droom=wensvervulling – maar dus ook terugkeer van kindertrauma's in dromen onder overdracht is structurele uitzondering in de neurose!!!

Strafdroom

- Slechts schijnbare uitzondering op stelling droom=wensvervulling
- Strafdroom
 - latente gedachten en de wensvervulling die daardoor mogelijk wordt
 - kritische *Ichinstanz* moet reageren tegen die mogelijke wensvervulling
 - ontwaken
vluchten voor die mogelijke wensvervulling
 - strafdroom
Manifeste tekst = *Reaktionsbildung* tegen die mogelijke wensvervulling
niets van latente gedachten in manifeste tekst

TRAUM UND TELEPATHIE

1922

vraag

ondergraaft fenomeen (*Vorkommnis*) Ttelepathie de stelling droom=wensvervulling?

probleem met materiaal

Freud kent eigenlijk geen echte telepathische dromen

- dromen Freud
 - nooit telepathische droom gehad = bevestigd door realiteit enkel *rein subjektive Erwartungen* in latente gedachten
 - dit soort negatieve argumenten heeft geen enkele bewijskracht
 - voorbeelden
 - droom 1
 - manifeste tekst: zoon gesneuveld in oorlog
 - latente gedachten
 - zoon aan front in WO I – angst Freud
 - droom vol doodssymboliek
bleek / antwoordt niet / skikostuum waarmee hij ooit gevallen was / op krukje waar Freud zelf als kind ooit afgevallen was
 - echter geen realiteit
zoon blijkt niet gesneuveld
 - wel Ubw motieven
 - droom 2
 - manifeste tekst: nichten in rouwkledij zeggen “we hebben hem donderdag begraven” (over vrouw van overleden broer)
 - latente gedachten
 - broer al gestorven / zijn vrouw is ziek
 - angst Freud dat dit zou gebeuren
 - echter geen realiteit
schoonzus blijkt niet overleden
 - wel Ubw motieven
 - dromen patiënten Freud
 - niemand had ooit echte telepathische droom (allemaal tot Oedipuscomplex gereduceerd???)
 - dit soort negatieve argumenten heeft geen enkele bewijskracht
 - literatuur
 - wel telepathische dromen – maar nooit poging tot analytische *Würdigung* van die dromen
 - Stekel
 - begin gebruik PA techniek bij *angeblich* telepathische dromen
 - wel vanuit geloof in realiteit telepathie!!

dan maar 2 gevallen ... uit Duitsland

(korrespondenten = analytici in opleiding?)

- geval 1
 - droom
 - manifeste tekst: 2de vrouw bevalt van tweeling
 - telepathie: verneemt later dat dochter op datzelfde moment van tweeling beviel
 - Vbw latente gedachten & Ubw wens
 - Vbw gedachten
 - vandaag moet dochter(uit 1ste huwelijk) bevallen – want ze heeft zich misrekend (zij zei dat ze pas binnen 4 weken, nee, binnen 3 weken moet bevallen (lapsus!!))
 - als 1ste vrouw nog zou leven zou ze liefst zoveel mogelijk kinderen hebben (tweeling)
 - Ubw wens
 - was ik maar met mijn dochter getrouwd ipv 2de vrouw
 - 2de vrouw ipv dochter van 1ste vrouw gekomen
 - telepathie buiten de droom

3 broers weten onmiddellijk dat jongste broer gestorven is als postbode rouwbrief geeft
- Geval 2
 - Droom (zich herhalende droom - nachtmerrie)
 - Manifeste tekst:

vrouw houdt zich vast aan palmboom en probeert man uit water te redden en valt uiteindelijk uit bed
 - Telepathie: geen telepathie in droom??
 - Vbw latente gedachten & Ubw wens
 - weer veel symboolvertaling ...
 - wens
 - wil moeder worden ... van die man / door die man = vader
 - bewijs in kinderherinneringen = *Deckerinnerungen*
 - Oedipuscomplex = doodswensen tov moeder (waarmee ze zich identificeert) + *Zärtlichkeit* tov vader
 - oplossing Oedipus
 - *Reaktionsbildungen* = *Tugend bv Mitleid & Keuschheit* (*Tugend* maakt echter ook niet zo *froh und lebensstark!*)
 - *schmerzhaft Narbe* – cf. uit bed gegooid in nachtmerrie
cf. ook bij genezing door psychoanalyse vaak *schmerzhaft Narbe* (passe)
 - Telepathie buiten de droom
 - Telepathie
 - ik hoor jongere broer aan het front 'moeder!' roepen
 - Moeder zegt mij later dat ze juist op hetzelfde moment hetzelfde gehoord heeft
 - Freud Deutung
 - courante dwangmatige *Erinnerungstäuschung* of *Wahn* → omkering (cf. waarzeggerij)
 - eerst melding telepathie door moeder – niet te verklaren, want niet onderzocht
 - dan pas door dochter
 - vanuit Ubw doodswens tov moeder én identificatie met moeder:
"ik ben moeder, hij is mijn imaginair kind" (typisch voor oudste dochter!)
 - vanuit Ubw doodswens tov kleine rivaal

besluiten ivm droom/telepathie

- niets over bestaan of niet van telepathie
 - geen beslissing ivm 3 mogelijkheden:
 - Ubw *Leistung* – Freud probeert telepathie te herleiden tot Oedipus (cf. 2 voorbeelden)
 - *Tatsache* – desondanks blijft Freud indruk wekken dat telepathie een realiteit is
 - *zufälliges Zusammentreffen* – het kan ook allemaal stom toeval zijn voor Freud blijft *Rätsel* telepathie bestaan: *Ich weiss nichts darüber*
 - redens
 - altijd te weinig VA (zeker indien schriftelijk) – te weinig details we vernemen niets dat toelaat iets over die telepathie te zeggen cf. preliminaire gesprekken (soort manifeste droomtekst!!)
 - wezenlijke info weggelaten / onderdrukt
 - *Beziehungen verschoben*
 - *Unrichtiges en Unwahres*
 - sterke duistere sympathie voor telepathie (occulte) = bereidheid om te geloven sterke duistere afkeer van psychoanalyse
- wel bevestiging theorie droom=wensvervulling
telepathie (als dat al bestaat) spreekt in elk geval stelling droom=wensvervulling niet tegen
 - proces doormvorming
 - Vbw gedachten = *Reize*
 - bv Ereignis (dood geliefde) + telepathische boodschap (aankondiging dood geliefde) = *Reiz* van buiten
 - bv angst
 - etc
 - blijft sluimeren
 - en dan kan het 2 kanten uit
 - gewone telepathie
telepathische boodschap plots toch door bewustzijn waargenomen
 - telepathische droom
 - telepathische boodschap wekt 's nachts een Ubw verdrongen wens
 - *Traumarbeit*
 - telepathische boodschap onderhevig aan Ubw *Traumarbeit*
 - – die boodschap omvormt tot vervulling Ubw wens (bv hier verschuiving bevalling van dochter uit 1ste huwelijk naar 2de vrouw)
speciaal geval: droom is identiek aan *Ereignis*
 - *Ereignis* komt van buiten
bv telepathie → geen telepathische droom, maar van buiten komende telepathisch *Ereignis* tijdens slaap!
 - *Ereignis* komt van binnen (psychisch product)
 - traumatische droom herhaalt exact trauma (zoals beleefd)
 - droom herhaalt louter een dagdroom
 - belsuit: geen prospectieve dromen = toekomst voorspellen (cf. anagogische deutung dromen)

JOSEF POPPER-LYNKEUS UND DIE THEORIE DES TRAUMES 1923

Josef Popper

- ingenieur → sociaal hervormer (*Nährpflicht*) → *Phantasien* van een realist
- Freud schrijft tekst naar aanleiding van overlijden 1921
 - lof voor *Phantasien* van de realist (oa droom, oorlog, etc)
 - sceptisch tov sociaal hervormer
- 1922 wordt censuur op “Phantasie eines Realisten” opgeheven

originaliteit? nieuwe?

- objectief bekeken – vanuit de geschiedenis
2 vormen
 - nieuwe = terugkeer van nieuwe dat werd bestreden en dus verdween
 - nieuwe = duidelijke formulering van wat vroeger nog niet duidelijk geformuleerd was en dus niet opgemerkt
- subjectief bekeken – vanuit de uitvinder/ontdekker
onderscheid
 - duidelijk van waar inspiratie
 - onduidelijk vanwaar inspiratie
Wiederbelebung vergeten inspiratiebron bij *Anwendung* op een nieuwe *Stoff*
cf. oorzaak van *Traumentstellung* (onzinnige manifeste droomtekst)
 - Freud – “Traumdeutung” 1899
 - *geheime Regungen* ...
 - ... die ik vind dankzij mijn *moralische Mut*
 - Popper – “Phantasien eines Realisten” 1899
 - etwas Verstecktes, Unkeusches eigener und höher Art ...
 - .. die hij vindt dankzij zijn *Reinheit, Wahrheitsliebe und die moralischer Klarheit seines Wesens*

MEINE BERÜHRUNG MIT JOSEF POPPER-LYNKEUS

1932

Freud

- Nervenkrankheiten
om familie te onderhouden (dus niet prof neurologie kunnen worden aan unif)
- psychische Störungen
 - nieuwe theoretische Voraussetzungen
 - ≠ Philosophenschule (academische psychologie)
 - via onderwijs *Meister* Charcot / Bernheim / observatie *überlegene Freund* Breuer
 - nieuwe techniek=*Verfahren* nl VA
Verlangen = *Kranken auffordern mir kritiklos mitzuteilen was immer durch ihren Sinn ging*
 - nieuw materiaal
oa dromen → "Traumdeutung" = toepassing VA op dromen
 - bronnen
 - latente gedachten
 - gedachten van overdag
 - *Regungen* die slaap storen
 - Ubw wens
cf. genuss- und zerstörungssüchtige Masse
 - Normaal: gecensureerd/geremd/ verworpen/verdrongen cf. besonne Oberschicht
 - 's nachts: waakzaamheid verslapt, want toch geen motiliteit
 - droom – the making of
 - Ubw wens onverhuld als vervuld in bewustzijn → angstdroom wekt
 - Ubw wens entstellt latente gedachten (Traumarbeit) teneinde zichzelf op verholde manier als vervuld te kunnen voorstellen → onzinnige droom herinnerd
Manifeste tekst = Entstellung van latente gedachten = soort 'normale psychose'

Popper-Lynkeus

- Entstellung droom
 - Popper = één, *innere Harmonie* → alleen zinnige dromen, identiek aan wakend denken onmogelijk volgens Freud
 - Ander = *geteilt* → altijd onzinnige dromen, *entstellt* tov wakend denken
hierin een voorloper van Freud
- sociale hervorming
 - principes
 - ook weer ideaal van *innere Harmonie* (waarvan hijzelf dus de beste *Annäherung* is)
 - Rechten van het Individu
 - operationalisatie in zgn *Nährpflicht*
 - eerst zelf soort burgerdienst doen in basisbehoeften van anderen te voorzien
 - zo krijgt men recht om voor de rest van zijn leven in die basisbehoeften voorzien te worden
 - achtergrond
 - *Bitterkeit des jüdischen Lebens* (carrière gefnuikt)
 - *Hohlheit der gegenwärtlichen Kulturidealen* (WO I)

Freud geen contact gezocht met Popper-Lynkeus

ambivalentie tov grote mannen / dubbelgangers

- als Freud een door hem hoog aangeslagen grote man leert kennen, voelt hij zich altijd *wie abegewiesen durch seine Verständnislosigkeit*
- Popper is ingenieur (Physik), en behandelt alles als ingenieur – en zal dat waarschijnlijk uiteindelijk ook met droom doen

Ich wollte mir den erfreulichen Eindruck unserer Übereinstimmung über das Problem der Traumentstellung nicht stören lassen

DIE VERNEINUNG

1925

Verneinung altijd ivm mogelijke interpretatie Ubw formatie in de overdracht
ongevraagde interpretatie Ubw formatie, tegen Sujet supposé savoir ingaand

- Lapsus
"U zal denken dat dit een belediging is, maar dat is niet mijn bedoeling"
- Droom
"Sie fragen wer diese Person im Traum ist? Die Mutter ist es nicht!"
"U zal denken dat het mijn moeder is – maar dat is ze niet!"
- Symptoom als Ubw formatie
bv Dwanggedachte
"U zal denken dat ze dat betekent, maar dat betekent ze niet"

NACHTRÄGE ZUM GANZEN DER TRAUMDEUTUNG 1925

3 aanvullingen

nooit gepubliceerd – omwille van protest Jones tegen 3de aanvulling over telepathische dromen waarbij Freud laat uitschijnen dat telepathie een echt fenomeen is (weliswaar via het Ubw te verklaren)

grenzen van de *Deutbarkeit*

volledige *Deutung* droom mogelijk?

- Deutung
 - *Übersetzung* in *Ausdrucksweise* van wakend leven = alle latente gedachten terugvinden
 - (*Nabel* van de droom = latente gedachten die niet verdichtbaar of verschuifbaar zijn)
- hindernissen/moeilijkheden om tot volledige droomduiding te komen
 - droomduiding in therapeutische context van psychoanalyse
 - weg en weer tussen Vbw latente gedachten en Ubw verdrongen wens
 - dus veel Vbw latente gedachten niet aan bod komend
 - weerstand ontwaakte *Ich* tegen onderkenning van verdrongen Ubw
 - fundamentele doel=nut droom
Phantasieren ifv behoud slaap / bewaken slaap
 - droom vervult perfect dat doel = niet herinnerde droom
 - droom vervult niet perfect dat doel = herinnerde droom
resultaat van compromis tussen verdrongen Ubw en Ich
 - verdrongen Ubw leent maar medewerking aan doen ontwaken
 - op voorwaarde dat verdrongen Ubw zich aan dat Ich mag tonen
 - door weerstand van ontwaakte *Ich* tov verdrongen Ubw kan maar deel van droom (in latente gedachten) *übersetzt* en *verwertet* worden – dus hoe minder weerstand Ich hoe meer latente gedachten teruggevonden
 - *Deutung* die stuk weerstand opheft → stuk nieuwe latente gedachten gevonden
 - na jaren analyse (alle weerstand opgeheven?) → *völlige Klärung*=opheldering van begindroom
- Vieldeutigkeit van de manifeste tekst
 - inherente *Vieldeutigkeit* manifeste tekst
 - VA pt en *Einschätzung Situation* door analyticus → *Sinn* (= latente gedachten)
 - er is echter altijd nog een andere *Sinn* mogelijk, vanuit andere latente gedachten
 - toevallige *Vieldeutigkeit* manifeste tekst
doordat de latente gedachten op zich al *Vieldeutig* zijn

sittliche Verantwortung=verantwoordelijkheid en Verantwortlichkeit=aansprakelijkheid voor droominhoud

- filosofen en moraalridders
unsittliche Natur droom → droom kan geen Sinn hebben!
- Psychoanalyse Freud
 - onderscheid manifeste tekst // latente gedachten + Ubw verdrongen wens
 - latente gedachten ...
 - wekken Ubw verdrongen wens = bösen Regungen
 - unsittliche = incestueus en pervers
 - mörderisch en sadistisch
 - wel ethische verantwoordelijkheid voor eigen Ubw verdrongen wens
 - was will man sonst mit ihnen machen?
 - Ubw verdrongen *ist in mir und wirkt auch aus mir*
cf. *Ich* is uit *Es* ontstaan
metapsychologische *Ich* en *Es* zijn niet te scheiden, zijn één *Ich=sujet*
 - Bv dwangneurose
arme *Ich* voelt zich schuldig over *böse Regungen* ... zu denen es sich unmöglich bekennen kann
 - Bv normale *Gewissen*
 - geweten = *Reaktionsbildung* op het *Böse* in het *Es*
 - hoe moreler een mens, hoe *empfindlicher* zijn geweten
hoe sterker het *Böse* in het *Es* onderdrukt, hoe *reger=alerter* het geweten
 - Strenge censuur op die latente gedachten
 - Manifeste tekst
 - verschillende resultaten van die censuur
 - dromen zonder morele problemen
censuur werkt goed → entstellte droom → geen morele problemen
 - *unmoralische* dromen
 - valse *unmoralische* droom
censuur laat *harmlose Prahlereien* passeren (en dus niet de waarheid)
cf. "zie es wat ik kan of durf!" (imaginaire narcisme)
 - echt *unmoralische* droom
censuur voorbijgestoken door Ubw verdrongen wens → geen Entstellung = *unmoralische* droom → mogelijkheden
 - angst tov die Ubw verdrongen wens → ontwaken
 - Ubw verdrongen wens gedragen door voldoende hoge Sexualerregung
 - Ubw verdrongen wens getolereerd (zoals men bv wrede fantasie kan tolereren)
 - Strafdromen
reactie tegen Ubw verdrongen wens
 - manifeste tekst = *Blendwerk/Fassade* → geen ethische of logische beoordeling mogelijk
 - Gevolgen voor de ethiek

- Gevolgen voor de ethiek
 - grens op het ethisch narcisme van de mens
 - aanvaarden dubbelheid *Ich=sujet*
 - Ubw verdrongen wensen = slecht
 - Reactie daartegen = goed
 - alleen maar 'goed' willen zijn → *Heuchelei* of *Hemmung*
 - juridische probleem van *Verantwortlichkeit*=aansprakelijkheid
 - enkel het metapsychologische Ich als aansprakelijk (en dus niet het *Ich=sujet*)
 - in de praktijk kan niemand zich daarmee verzoenen

occulte *Bedeutung* van de droom

problemen die niet inherent zijn aan de droom

maar dat wel lijken voor wie Freuds visie op droom en *Traumdeutung* niet volgt

- **symboliek**
 - symboliek = *Grundsprache* die overal voorkomt – cf. mythe, religieus ritueel
 - symboliek in droom verhult wel vooral *sexuell Bedeutsames*
- **angst**
 - angst = neurosenprobleem (angstneurose / castratieangst)
 - blijft onduidelijk hoe angst *unter den Bedingungen des Träumens* kan ontstaan (onverhulde vervulling van verdrongen Ubw wens?)
- **occulte**

twee soorten 'occulte' dromen

 - profetische dromen
 - vanuit welbekende wensen van de mensheid (toekomst willen kennen)
 - onbestaande volgens Freud
 - meeste gevallen ongeloofwaardig
 - affectief bepaalde herinneringsvervalsingen
 - toevalstreffers
 - telepathische dromen
 - het fenomeen van de telepathie of 'telepathische boodschap'
 - ene persoon neemt *seelische Vorgang* van andere persoon waar (zonder zintuigen)
 - het zou kunnen dat het fenomeen echt is
 - via soort negatief voorbeeld:
niet in vervulling gegaan voorspelling van waarzegger
cf. casus Freud
waarzegger voorspelt vrouw dat ze op 32j al 2 kinderen zal hebben
 - vrouw vertelt later met groot *Wohlgefallen* dat voorspelling niet uit is gekomen
 - maar Freuds analyse kan tonen dat waarzegger wel geraden had dat haar moeder op 32j 2 kinderen had!!
 - directe *Übertragung* op waarzeggen van haar sterkste Ubw wens
nl Oedipale wens om zoals moeder te zijn
 - cf. experiment Freud in eigen intieme kring
directe *Übertragung* van sterk affectieve herinneringen nl zelfde invallen
gebeurt makkelijk op moment dat *Vorstellung* uit Ubw opduikt en dus niet
meer aan het primair maar aan het secundair proces onderworpen wordt
 - telepathische dromen

2 mogelijkheden – ervan uitgaand dat telepathische boodschappen bestaan

 - gewoon dagresten of materiaal, zoals alle andere waarnemingen en gedachten
 - bereiken dromer voor het eerst in die droom
(maar dan eigenlijk geen telepathische droom meer, maar gewoon telepathie)

ÜBER EINEN TRAUM DES CARTESIUS

1929

- **Descartes 3 dromen in dezelfde nacht**
oorspronkelijke Latijnse tekst verloren (enkel parafrasering in het Frans)
 - droom 1 = angstdroom
 - kan spoken niet verjagen (*Hemmung*) door zwakte rechts
 - raam waait open en hevige wind
 - doet hem op linkervoet rondtollen
 - lukt niet om in kapel van college (waar hij school liep) binnen te geraken
 - wil voorbijgangers aanklappen – waarvan één met meloen op het hoofd
 - door wind naar kapel gejaagd
 - wordt wakker – met pijn links (= *mauvais génie*)
 - droom 2
 - donderslag wekt
 - sluit ogen om certitude te hervinden
 - en valt weer in slaap
 - droom 3
 - volledig geëxciteerd
 - opent woordenboek – en dan dichtbundel
leest daarin 2 verzen:
 - *quod vitae sectabor iter* (welke levensweg kiezen)
 - *est es non* (door man)
 - boek verdwijnt – komt terug met reeks kopergravure portretjes
- **interpretatie**

- **interpretatie**

- Maxime Leroy vraagt Freuds interpretatie (voor boek over Descartes)
angoisse (vertaling Leroy!!) Freud voor interpretatie zonder vrije associatie

- Freuds interpretatie

onderscheidt 2 kanten in die dromen

- dromen van boven (bewustzijn)
 - konden evengoed bij volle bewustzijn geschreven zijn geworden
 - Descartes kan die 3 dromen dan ook meteen zelf interpreteren en Freud kan niet anders dan Descartes daarin volgen:
 - verleden = gezondigd
 - droom 1
 - geremd door intern conflict tussen links=slecht en rechts=goed
 - gezondigd – meloen = charmes solitude = sollicitations humaines
 - droom 2
 - toekomst = waarheid over wetenschap
 - droom 3:
 - woordenboek = alle wetenschappen
 - dichtbundel = filosofie + sagesse
 - *quod etc* = raad van wijze
 - *est es non* = onderscheid waar/vals in menselijke kennis
- paar bizarre, haast absurde elementen
 - Ubw
 - daarover kan Descartes niets zeggen
 - hier schuilt dus zijn Ubw
 - 2 elementen
 - meloen (vanuit vreemd land – voegt Freud toe vanuit originele parafrasering)
 - Descartes: *charmes solitude* = *sollicitations humaines*
 - Freud: masturbatie (*représentation sexuelle*)
 - portretjes
 - Descartes: ziet dat achteraf als voorteken van bezoek schildert de dag daarop
 - Freud: ???

REVISION TRAUMLEHRE

VORLESUNG XXIX 1933

Inzet droomleer

- Wendepunkt : psychotherapie → Tiefenpsychologie
- Wissenschaft: nieuw terrein door PA ontgonnen
- Schiboleth: uitmaken wie echte aanhanger van PA is
- Anhalt: voor Sinn psychische (Ubw), indien kliniek van de neurosen onduidelijk wordt

Herhaling droomleer

- Postulaat
droom = psychischer Akt = Sinn – we kunnen droom in eine normale Mitteilung umwandeln
- Uitgangspunt
manifeste tekst ≠ latente gedachten
 - Technik der Traumdeutung
vertrekt van onderscheid manifeste tekst // latente gedachten
 - manifeste tekst en VA
 - manifeste tekst opsplitsen in *einzelne Teilen* (dus niet tekst als geheel)
 - VA bij stukken manifeste tekst
 - waar beginnen VA
 - chronologisch = klassiek
 - *Tagesreste herausuchen*
 - vanuit stukken die bijzonder duidelijk of *sinnlich stark* zijn
 - 2 soorten VA
 - *deutliche Beziehung* met droomtekst
 - lijkt niets met droomtekst te maken te hebben
 - bij sommige elementen van manifeste tekst stukt VA
 - manifeste tekst = verkorte Auszug uit VA = Repräsentant van een Menge=VA
 - latente gedachten en Deutung
 - verhouding VA en latente gedachten
 - VA > latente gedachten
latente gedachten zitten vervat in VA als in een *Mutterlauge* (*Lauge*=loog, chemische oplossing)
 - Latente gedachten > VA
sommige latente gedachten verschijnen niet in VA
in VA enkel *Anspielungen* op die latente gedachten
 - Deutung haalt de latente gedachten uit de loog van VA
grenzen op de Deutung
 - element uit manifeste tekst zonder VA
→ symboolvertaling = zelf latente gedachte invullen
 - Widerstand – kan unüberwindlich worden
 - VA stukt, wordt aarzelend – lange en *umwegige* VA-keten
 - vergeten droom → weerstand opgeheven (Schwierigkeit beseitigt die den Patienten in seinem Verhältnis zur Analyse gestört hatte) → droom herinnerd
 - Bedeutungsvollste stuk droom vaak pas achteraf angefügt
 - droom opschrijven=fixeren → weerstand verschoven naar VA, geen VA meer
 - theorie droomvorming

- theorie droomvorming
 - ontstaan droom – vanuit paradigma *Neurosen*
 - ontstaan *Neurosen* (cf. Abwehrneuropsychosen)
 - theorie *Neurosen*: *Verdichtung* of *Kompromiss* van conflict tussen 2 *Strebungen*
 - *Ubw Verdrängte*
 - *Bewuste*
 - welke neurosen
 - *Hysterisch Symptom*
 - *Zwangsvorstellung*
 - *Wahnidee* = psychose – 2 etiologieën
 - *Ubw Verdrängte überstark* → *an der Realität=Aussenwelt hängende Bw überwältigt*
 - *Realität=Aussenwelt unerträglich leidvoll* → *Auflehnung Ich tegen Realität=Aussenwelt* → *Ich wirft dem Ubw Triebhaften in die Arme*
 - ontstaan droom
 - ook compromisoplossing voor conflict
 - *Ubw Verdrängte*
 - *Bewuste*
 - *harmlose Traumpsychose*
bewust gewilde, tijdelijke terugtrekking van de *Aussenwelt=Realität*
 - voorwaarde en functie droom = slaap
 - voorwaarde droom: slaap verspert toegang tot beweging – met 2 gevolgen:
 - regressie tot primitieve *Arbeitsweisen* (temporele regressie??)
 - *Verdrängungsaufwand erspart* – maar er blijft toch nog voldoende over
 - functie droom: droom is de hoeder van de slaap
 - externe/interne *Reize* + *Vbw Tagesinteressen=Denken* – 2 problemen
 - dreigen slaap te verstoren
 - verknopen zich met *Ubw Verdrängte* (laten zich vangen door verdrongen Ubw)
 - *Ahnlehnung Ubw Verdrängte an zufällige Reize*
Übertragung Ubw Verdrängte an die Tagesreste
 - *Ubw Verdrängte = Schöpfer des Traums*
= psychische Energie voor Bildung droom
 - *Ubw Verdrängte* streeft naar bevrediging
 - *Ubw Verdrängte* wordt hallucinatorisch bevredigd, of als *Gegenwart* beleefd
 - droom = Triebwunsch als erfüllt dargestellt
 - via (formele??) regressie *Vorstellungen* tot *visuelle Bilder, Sinnesbilder, visuelle Szenen* = *primitive Sprache* zonder grammatica
cf. *Rücksicht auf Darstellbarkeit???* = enkel indien latente gedachte visueel voorstelbaar is, komt ze in manifeste tekst
 - als *Ubw Verdrängte* zeer sterk is of *Verdrängungswiderstand* te klein
 - ik stelt zichzelf gerust en zegt tegen zichzelf: het is maar een droom
 - ik panikeert (*Angstenwicklung*) en ontwaakt
 - Traumarbeit: latente gedachten → manifeste tekst

- Traumarbeit: latente gedachten → manifeste tekst
ook weer vanuit paradigma Bildung neurotische Symptome
 - Rücksicht auf Darstellbarkeit
latente gedachte enkel in manifeste 'tekst' voor zover ze visualiseerbaar is (beeldtekst)
 - Verdichtung=Zusammenlegung
 - Voorkeur voor gedachten die *Berührungspunkt (trait unaire??)* met andere gedachten hebben – want die kunnen worden verdicht
 - 1 manifest element beantwoordt aan verschillende latente gedachten
 - Verschiebung=Akzentübertragung Vorstellung → Traumentstellung
basis = scheiding *Vorstellung // Affekt*
 - lotgevallen *Affekt* in manifeste tekst
 - identiek behouden
 - verschoven
 - veranderd
 - volledig verdwenen
 - lot *Vorstellung* = *Akzentübertragung*
 - belangrijke=*bedeutsam* in latente wordt onbelangrijk=*indifferent* in manifeste
 - onbelangrijke in latente wordt belangrijk in manifeste
 - sekundäre Bearbeitung
 - *entstellte* droom waargenomen door Bw
→ *Lücken* zo rationeel mogelijk opvullen → *glatte Fassade* (in beste geval)
 - niet altijd → droom behoudt soms zijn *Risse und Sprünge*
 - buiten elke Traumarbeit: symbolisering: latente gedachten → manifeste tekst
indien geen VA bij een element – en dat is geen kwestie van *Widerstand!!!??*

Wandlungen en Fortschritte droomleer

- zeer ontgoochelend
 - analytici: droomleer niet verder ontwikkeld
 - publiek: droomleer beperkt tot droom = seksuele (symboliek)
- Fortschritte = neue Einsichten
 - Symbolik

niet typisch voor droom (behalve misschien het overwicht van het seksuele in droomsymboliek)

 - experimenteel bewijs droomsymboliek
 - Schrötter 1912
gehypnotiseerde bevelen van seksueel te dromen → bekende symbolen
 - Betlheim & Hartmann 1924
Korsakoff pt seksuele verhalen vertellen → bekende symbolen
 - Silberer
bij in slaap vallen betrapten van Traumarbeit nl omzetting in visuele beelden
 - *Gegenständlich*: ik denk aan veranderen houderig formulering → ik zie mij schaven
 - *Zuständlich*: ik denk aan in slaap vallen → ik zie mijzelf drempel overschrijden = functioneel fenomeen
 - hoe komt symbool aan zijn *Bedeutung*?
bv Reik 1922: mantel = man – vanuit huwelijksceremonieel waarbij bruid met man-tel bedekt wordt (hier geen allusie naar equivoque van betekenaar!??)
 - Nieuwe symbolen gevonden
 - Abraham 1922: spin = fallische moeder
→ spinnenfobie/*Medusenhaupt* = schrik voor genitaal moeder, voor incest met moeder
 - Ferenczi 1922: brug
 - phallus die ouders verbindt
 - overgang leven – dood (moederschoot)
 - *Penisneid* vrouw doet dromen van bruggen die tekort uitvallen
 - droomsymboliek toont *Rohstoff* van symbolen nl seksuele
→ laat toe symbolen te interpreteren in sprookjes, mythes, beeldende kunst, etc
 - Darstellungsweisen
 - tijdelijke verhouding → ruimtelijke verhouding
 - *Häufigkeit* → *Häufung*
bv fantasie van herhaalde ontmoeting met vader=phallus in schoot moeder
 - vroeger=verleden → klein en veraf
 - samenhang alle dromen van 1 nacht
 - verschillende *Mittelpunkte / miteinander ringende Strömungen* → droom in stukken
 - voorwaarde → korte voordroom
 - *Nebensatz* → *eingeschoben* droom
 - wensvervulling in 2 etappes → 2 dromen
 - verboden handeling tov persoon → 1ste droom = persoon + 2de droom = handeling of
1ste droom = straf + 2de droom = zondige wensvervulling
 - Wandlungen=Änderungen=Revision

- Wandlungen=Änderungen=Revision

functie droom = vervuld voorstellen van Ubw verdrongen infantiele wens

- gaat niet in tegen droom=wensvervulling
 - angstdroom
niets hier!!??
 - strafdream
vervult de wens van kritische censurerende verbiedende *Über-Ich*
droomcensuur is uiting van *Über-Ich*
- gaat wel in tegen droom=wensvervulling: traumatische dromen
 - 2 vormen
 - accidenteel: psychisch trauma door (fysieke) *Shockerlebnis*
 - traumatische neurosen (*Kriegsneurosen* + traumatische hysterie)
 - droom plaatst subject altijd opnieuw terug in traumatische situatie
 - structureel: psychisch trauma door *Sexualerlebnisse* in kindertijd
 - kindertijd met *Triebe* + onlust (angst / verbod / ontgoocheling / straf)
 - droom plaatst subject altijd opnieuw terug in infantiele situatie
 - maar wat is daarin traumatisch?
 - *Triebe* op zich??
 - onlust door reactie Ander op *Triebe*??
 - in het geval van Ubw fixatie aan trauma mislukt droom in wensvervulling
dus verandering formule: droom = poging tot wensvervulling

TRAUM UND OKKULTISMUS

VORLESUNG XXX 1933

Freud zet zich over de moeilijkheden om mystiek/occulte wetenschappelijk te benaderen

- intellectuele moeilijkheid
 - occulte bewering vaak weinig plausibel (cf. aardkern = gelei)
→ aandacht verschuift van theorie naar de uitvinder van die theorie (zot?)
 - echter geen argument tegen – kan ook gebruikt worden tov hypothese Ubw!!
- psychologische moeilijkheid
occulte lust van zich te verzetten tegen wetenschappelijke wetten omdat die onze *Lustmöglichkeit* telkens meer inperken
- historische moeilijkheid
occulte komt de door de wetenschap bedreigde religie te hulp
- sociale moeilijkheid
hedendaagse adepten meestal charlatans (vroeger niet! Aan het hof!)

Freud vermoedt dat er in occulte einen realen Kern von noch nicht erkannten Tatsachen schuilt

Freud beperkt zich tot 2 occulte fenomenen

- telepathie
 - definitie telepathie
 - subject is zich bewust (hoor/ziet) wat ander ergens anders overkomt
 - altijd sterke emotionele band (moeder-dochter / geliefden / etc)
 - telepathie en droom
 - geen inherente band droom/telepathie
maar misschien wel tijdens slaap ontvankelijker voor telepathische boodschap – die dan als om het even welke andere *Reiz* door de *Traumarbeit* gebruikt wordt
(Freud gaat dus geloven in mogelijkheid bestaan telepathie als Ubw communicatie om theorie droom=wensvervulling te kunnen behouden)
 - casus telepathische droom:
 - *Zusammentreffen* droom en Erlebnis
 - droom: 2de vrouw baart een tweeling
 - *Erlebnis*: op dat moment baart dochter (uit 1ste huwelijk) veel te vroeg tweeling
 - interpretatie
 - Ubw verboden wens
 - ontevreden met 2de vrouw – liever eigen dochter uit 1ste huwelijk als vrouw
 - cf. “dochter zal bij bevalling aan mij gedacht hebben!”
 - Vbw dagresten / *Reize* – 2 mogelijke hypothesen:
 - eenvoudigste hypothese: telepathische boodschap – dag voordien / in droom “dochter baart tweeling”
 - gekunstelde hypothese: gegronde vermoedens – dag voordien dochter moet vandaag bevallen, want ze heeft zich misrekend en het zullen wel tweelingen zijn, ze was zo dik – en 1ste vrouw zou tweelingen geweldig gevonden hebben
droom bewijst niet realiteit telepathie, maar wel dat telepathie eventueel ook wel materiaal voor droom kan zijn
- Gedankenübertragung = Induktion

- Gedankenübertragung = Induktion
 - definitie gedachtenoverdracht – zo goed als synoniem met telepathie
subject draagt *Vorstellungen, Erregungszustände, Willensimpulse* zonder woorden of tekens op een ander over – bv in waarzeggerij
 - ander = waarzegger = *unbedeutende* zelfs minderwaardige persoon
– die ondertussen een *irgendeine Hantierung* doet
 - subject = content met die waarheid, achteraf niet kwaad als waarheid niet uitkomt
 - casussen waarzeggerij
 - casus kinderloze vrouw
 - kinderloos – door schuld man
 - 27j bij waarzegger
 - trouwring uit – handafdruk in asse
 - “je zal het moeilijk hebben, maar toch trouwen en op je 32ste 2 kinderen hebben
 - 43 nog altijd geen kinderen – maar denkt toch met plezier aan die voorspelling terug *Deutung* door Freud:
 - 2 kinderen op je 32ste = geschiedenis van je moeder
altijd in familie verteld dat moeder laat trouwde en op topsnelheid kinderen kreeg
 - voorspelling van vervulling van je oedipale kinderwens:
jij zal de plaats van je moeder en je man die van je vader innemen
vraag is dus vanwaar die waarzegger die *Kenntnis* haalt?
 - eenvoudigste hypothese: gedachtenoverdracht
 - raadt ahw haar geheimste oedipale wensen
 - in feite schept de *Deutung* pas het fenomeen van gedachtenoverdracht!!
 - gekunstelde hypothese: vrouw projecteerde daar achteraf zelf die getallen in,
vanuit haar Ubw (cf. niets meer herinneren als men bij waarzegger buiten komt)
 - casus intellectueel verlamde student met schoonbroer
 - intellectueel verlamd nadat hij met toekomstige schoonbroer in bergen verdwaalde
(vanuit verliefdheid op eigen zus)
 - in PA
 - na PA naar waarzegster met vraag over schoonbroer
 - “schoonbroer zal aan schaaldiervergiftiging sterven ...”
 - “*grossartig*: hoewel niet volledig uitgekomen – wel bijna daaraan gestorven!”
 - terug in PA → ergernis Freud
 - “waarzegger spreekt slechts jouw haat tov schoonbroer uit ...
 - ... die je na PA blijkbaar nog altijd niet overwonnen hebt”
was dus al geweten in PA – maar hoe raadt die waarzegster dat?
gedachtenoverdracht wordt dus pas dankzij PA duidelijk

- casus chique heer die dwangmatig vrouw doodpest
 - dubbele relatie
 - als jongeling verliefd op 1ste vrouw = oudere vrouw
 - wijst hem af → zelfmoordpoging → duldt hem, als geheime dienende ridder
 - wil van haar af & wil zich op haar wreken: wil dat ze ook zelfmoordpoging doet maar kan haar niet verlaten
 - begint relatie met 2de vrouw = demi-mondaine
 - pest 1ste vrouw – door haar alles te vertellen en voortdurend advies te vragen
 - *unheimliche Zwang* om 2de vrouw te beledigen
 - herinnert haar geregeld aan haar afkomst – excuseert zich – cadeaus etc
 - naar grafoloog met handschrift 2de vrouw
 - “vertwijfeld handschrift – zelfmoord dreigt
waarzegger raadt dus zijn verlangen om 1ste vrouw tot zelfmoord te drijven
gedachtenoverdracht pas door Deutung aan het licht gebracht
 - gebeurt niet – maar verlaat wel dam
 - jongedame = 3de vrouw
droomt over haar – en interpreteert dat als twijfel aan haar *Wert*
 - weer naar grafoloog met haar handschrift
 - “inderdaad waardeloos wicht”
 - verlaat lief
- casus moeder en kind die allebei bij Burlingham in PA zijn
dubbele gedachtenoverdracht
 - 1ste gedachtenoverdracht
 - moeder in PA over goudstuk uit haar kindertijd
 - zoontje vraagt moeder goudstuk te bewaren
kan noch moeder noch Burlingham uitleggen waarom hij dat vraagt
 - 2de gedachtenoverdracht
 - moeder schrijft vignet met het goudstuk uit
 - zoontje wil goudstuk terug – want wil dat aan Burlingham tonen
kan noch moeder noch Burlingham uitleggen waarom hij dat vraagt
- eigen ervaring Freud 1919: Forsyth=*Vorsicht*

- eigen ervaring Freud 1919: Forsyth=*Vorsicht*
- 3 gevallen van gedachtenoverdracht in zelfde sessie: patiënt P raadt Freuds gedachte
 - context: 'intieme' band Freud en P
 - P heeft onoplosbaar probleem met vrouwen
 - maar blijft toch in PA – zolang er geen nieuwe buitenlandse ptn komen en dat vanuit dubbele reden:
 - kant pt: *wohltemperierte Vaterübertragung*
 - kant Freud: *Anregung und Erholung (geistreiche & liebenswürdige man)*
 - gedachtenoverdracht 1: *foresight* (Freud) → *Vorsicht* (P)
 - Dr. Forsyth in the house = eerste buitenlandse leeraanlyse na WO1
 - patiënt P vertelt dat nieuwe vriendin hem *Herr von Vorsicht* noemt omdat hij zich door haar maagdelijkheid laat afschrikken
hoe raadt P dat Freud op dat moment bezig is met *foresight*=*Vorsicht*?
 - vanuit gedeelde interesse voor Forsyte Saga
P leerde Freud vroeger the Forsyte Saga kennen
waarvan ze onder elkaar het jargon als *Geheimsprache* zijn gaan gebruiken
 - vanuit infantiele jaloezie: "ik ben ook een Forsyth, maar geen echte"
mix *eifersüchtigen Anspruch* en *wehmütiger Selbstherabsetzung* – in overdracht op Freud ?
in elk geval: via betekenaar *Englisch* valt P terug op 2 vroegere aanleidingen om onder overdracht infantiel jaloers te worden
 - Freud had het misschien al gehad over 'Engelse dokter'? en misschien was P die Engelse dokter onderweg al tegengekomen? En voelde P de spanning bij Freud voor die nieuwe buitenlander?
 - gedachtenoverdracht 2: von Freund (Freud) → Freund (P)
 - P miste sessie – Freud bezoekt collega von Freund en ziet dat P in dat blok woont
Freud zegt P later dat hij in dat blok is geweest
 - P vraagt in die sessie of naamgenote, lerares Engels Freud-Ottorego dochter is maar hij maakt lapsus Freund ipv Freud
hoe raadt P dat Freud op dat moment bezig is met von Freund?
 - vanuit infantiele jaloezie: "ik ben ook een Freund, maar geen echte"?
 - misschien lapsus Freud: ik heb in dat blok een *Freund* bezocht?
 - gedachtenoverdracht 3: *nightmare* (Jones) → *nightmare* (P)
 - P zag Jones en herkende hem – weet niet dat Jones auteur van "The Nightmare" is
 - P vertelt in die sessie dat hij nachtmerrie verkeerd hoorde vertalen als *mare's nest*, terwijl het toch *nightmare* moet zijn
hoe raadt P dat Jones met *nightmare* bezig is?
 - vanuit infantiele jaloezie: "ik ben ook een Engelsman, maar geen echte"

positie Freud tov occulte

geneigd om gedachtenoverdracht te beschouwen als een wetenschappelijk onderzoekbaar gegeven maar uiteindelijk *non liquet*

- Helen Deutsch 1926
gedachtenoverdracht binnen de overdracht van pt op analyticus
- Freuds vertrouwen in wetenschap!
 - klassiek:
 - angst voor bedreiging wissenschaftliche Weltanschauung door de waarheid in het occulte
geen enkel wetenschappelijk onderzoek van het occulte mogelijk (ablehnen occulte)
 - gematigd theïsme (beetje in god blijven geloven)
 - Freud:
 - vertrouwen dat wetenschap (die PA een plaats geeft) kan aufnehmen en verarbeiten was sich etwa an den occulten Behauptungen als wahr herausstellt
 - totaal onreligieus
- oorspronkelijk wijze van Verständigung tussen Einzelwesen?
 - Cf. ethologie
Gesamtwille in Insektenstaaten – via directe psychische overdracht?
 - Cf. Massa-psychologie
communicatie in leidenschaftlich erregten Massen
 - Cf. kinderpsychologie
 - angst dat ouders mijn gedachten kennen
 - Cf. religieuze band
geloof in alwetendheid van God
- Misschien toch physikalische Vorgang tussen twee Ubw